

16.10.1997, Saeimas sēde

Lēmumu projektu
un pieprasījumu
reģistra Nr. 715

3

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMA

PARLAMENTĀRĀ IZMEKLĒŠANAS KOMISIJA, LAI NOSKAIDROTU G-24 KREDĪTU PIEŠĶIRŠANAS PAREIZĪBU, TO
ATMAKSĀŠANAS IESPĒJAS UN PERSONISKĀS ATBILDĪBAS NOTEIKŠANAS IESPĒJAS ŠO KREDĪTU IZSAIMNIEKOTĀJIEM

Jēkaba ielā 16, Rīga, LV 1811

Tālrunis: 708 7222 · Fakss: 708 7100

1997.gada 30. septembrī

Nr.9/20-30

Latvijas Republikas 6.Saeimas Prezidijam

Parlamentārās izmeklēšanas komisija, lai noskaidrotu G-24 kredītu piešķiršanas pareizību, to atmaksas iespējas un personiskās atbildības noteikšanas iespējas šo kredītu izsaimniekotājiem lūdz iekļaut Saeimas sēdē sadaļā "Patstāvīgie priekšlikumi" lēmuma projektu:

"Par Parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai noskaidrotu G-24 kredītu piešķiršanas pareizību, to atmaksāšanas iespējas un personiskās atbildības noteikšanas iespējas šo kredītu izsaimniekotājiem, ziņojuma apstiprināšanu".

Pielikumā: lēmuma projekts.

Komisijas priekšsēdētājs

V.Stikuts

SAEIMAS KANCELIJA

30 09. 1997

Nr. 3983
16 59

Saeimas lēmums

Par Parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai noskaidrotu G-24 kredītu piešķiršanas pareizību, to atmaksāšanas iespējas un personiskās atbildības noteikšanas iespējas šo kredītu izsaimniekotājiem ziņojuma apstiprināšanu

LR Saeima nolemj:

Apstiprināt komisijas ziņojumu

Saeimas priekšsēdētājs

*Latvijas Republikas 6.Saeimas izveidotās
Parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai noskaidrotu
G-24 kredītu piešķiršanas pareizību, to atmaksāšanas
iespējas un personiskās atbildības noteikšanas iespējas šo
kredītu izsaimniekotājiem*

ZIŅOJUMS

Saeima 1997.gada 17.aprīļa sēdē izveidoja Parlamentāro izmeklēšanas komisiju, lai noskaidrotu G-24 kredītu piešķiršanas pareizību, to atmaksāšanas iespējas un personiskās atbildības noteikšanas iespējas šo kredītu izsaimniekotājiem.

Laikā no 17.aprīļa līdz 30.septembrim ir notikušas 16 komisijas sēdes.

Komisija par galveno uzdevumu uzskata:

- analizēt kļūdas kredītu piešķiršanas mehānismā;
- noteikt cēloņus situācijai, ka zaudējumi, kas radušies, piešķirot G-24 kredītus, tiek segti no valsts budžeta.

Komisija ir iepazinusies ar LR Valsts kontroles slēdzieniem, izmaiņām un dokumentiem no Latvijas Bankas, Finanšu ministrijas, Ekonomikas ministrijas un Prokuratūras. Komisija noklausījās Latvijas Bankas viceprezidentu I.Rimševicu, Valsts kases pārvaldnieku A.Veisu, Riska vadības departamenta vecāko ekspertu P.Dzintaru, Norēķinu departamenta vecāko ekspertu J.Auziņu, LR Ģenerālprokuratūras Kriminātiesiskā departamenta Pirmstiesas izmeklēšanas uzraudzības virsprokuroru Ē.Zvejnieku, Valsts Zemes dienesta ģenerāldirektoru G.Grūbi, bijušo lauksaimniecības ministra 1. vietnieku un ministra v.i. A.Šķēli, kā arī 5.Saeimas izveidotās Parlamentārās izmeklēšanas komisijas audio ierakstus ar Latvijas Republikas Valsts kontroles ziņojumu, A.Platača, D.Ģeģera, I.Godmaņa, A.Šķēles un J.Kinnas ziņojumiem.

Komisijas uzdevums analizēt tikai G-24 kredītu piešķiršanas pareizību ierobežoja un sarežģīja komisijas darbību, jo G-24 kredīti ir tikai trīs kredītlīnijas, t.i., Eiropas Ekonomiskās kopienas, Svenska Exportkredit un Finnish Export Credit aizdevumi, pareizāk būtu bijis vērtēt ārvalstu aizdevumu piešķiršanu kopumā, iekļaujot arī Starptautiskā valūtas fonda (SVF) u.c. aizdevumus, jo personas, kas dalīja šos kredītus, bija tās pašas.

1993.gada 8.janvārī tika noslēgts līgums starp EEK (kā Aizdevēju), Latvijas valdību (kā Aizņēmēju) un Latvijas Banku (kā Aizņēmēja pārstāvi) par 80.000.000.ECU liela kredīta piešķiršanu.

Kredītu bija paredzēts izmaksāt divās summās, katru 40 milj. ECU, 7 gadu laikā. G-24 kredīts bija paredzēts Latvijas maksājumu bilances (importa) finansēšanai un to varēja izlietot enerģijas, izejvielu, bet atsevišķos gadījumos arī iekārtu, tehnoloģijas u.c. iegādei pasaules tirgū.

Kredīta piešķiršanas termiņš atsevišķiem pieprasītājiem bija 3 gadi, kredīta maksimālais apjoms vienam kredīta pieprasītājam bija 3 milj.USD. Kredītu lielākam apjomam un termiņam īpašos gadījumos piešķirā pēc Ministru Padomes akcepta (Latvijas Gāzei, Latvenergo, Latvijas Agroķīmijai, Iekšlietu ministrijai, firmām Lears un Faber, 10 milj. tika piešķirti LPU, bet 1 milj. zemnieku saimniecībām) Kredītu pirmā daļa tika saņemta 1993.g. 31 martā 39.948.000 ECU apjomā.

SAEIMAS KANCELEJA

-3. 10. 1997

Nr. 1
4078

Pirmais G-24 kredīts no Eiropas Ekonomiskās kopienas tika sadalīts, pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru Padomes 1993.g. 22.februāra sēdē akceptētajiem un 1993.g. 16. martā papildinātajiem noteikumiem "G-24 kredītu finansēšanas organizācija un nosacījumi".

Laikā no 1993.gada septembra līdz 1995.g. martam no jauna saņemto G-24 un Starptautiskā valūtas fonda aizdevumu izsniegšana notika, pamatojoties uz Ministru kabineta 1993.gada 14. septembra "G-24 kredītu izmantošanas nosacījumi" (MK rīkojums Nr.42r) un Ministru kabineta 1994.g. 15. februāra noteikumiem Nr.51 "Par Latvijas Republikas valdībai piešķirto kredītu izmantošanu".

Kredītu sadali reglamentēja vēl sekojoši dokumenti, normatīvie akti:

1993.gada 8.februāra Aizdevuma līgums starp Eiropas Ekonomisko kopienu un Latvijas Republiku un Latvijas Banku;

LR MP 1993.gada 19 februāra lēmums Nr.82 "Par ārvalstu sniegtās palīdzības realizāciju".(zaudējis spēku no 28.04.93);

LR MP 1993.gada 8.aprīļa lēmums Nr.179 "Par G-24 kredītu izmantošanu" (spēkā no 08.04.93.);

LR MP 1993.gada 22.aprīļa lēmums Nr.197 "Par ārvalstu sniegtās palīdzības realizāciju" (zaudējis spēku no 31.12.93.);

LR MP 1993.gada 22.aprīļa lēmums Nr.204 "Par G-24 kredītu riska kvotām" (spēkā no 22.04.93.);

LR MP 1993.gada 18 jūnija lēmums Nr.321 "Par pilnvarojumu slēgt Latvijas Republikas vārdā divpusējus līgumus ar G-24 valstīm par aizdevuma piešķiršanu Latvijas Republikai";

LR MK 1993.gada 28.sepembra rīkojums Nr.44-r "Par kredīta piešķiršanu zemnieku saimniecībām";

1993.gada 23 aprīļa līgums starp LR Finanšu ministriju un Latvijas Banku "Par kredīta izsniegšanu G-24 aizdevuma ietvaros";

Latvijas Bankas Valdes lēmumi.

Noteikumos un rīkojumos noteikti valdības komisijas, Ekonomikas ministrijas, Finanšu ministrijas, Latvijas Bankas un Lauksaimniecības (Zemkopības) ministrijas uzdevumi un pienākumi. Ja, teorētiski analizējot šos noteikumus, var izteikt tikai atsevišķas piezīmes, tad, realizējot praksē šos noteikumus, pielaists daudz kļūdu un nepilnību.

Saeimas komisija ir apkopojusi informāciju par personām, kas tieši piedalījās kredītu sadalīšanā un no kurām bija tieši atkarīga kredīta piešķiršana tam vai citam kredīta pieprasītajam. Informācija apkopota tabulā.

Valdības komisija ārvalstu sniegtās palīdzības realizācijai

datums	protokola #	komisijas darbā piedalās (komisijas vadītājs, sastāvs)
15.03.93	1	<u>U.Osis</u> , <u>M.Gailis</u> , <u>E.Ameriks</u> , <u>O.Ūdris</u> , <u>I.Jurkāne</u> , <u>M.Vesmane</u> (<u>U.Vītolinš</u>), <u>J.Mucenieks</u> (<u>G.Kaminskis</u>)
01.04.93	2	<u>I.Godmanis</u> , <u>U.Osis</u> , <u>M.Gailis</u> , <u>K.Goppers</u> , <u>A.Kreituss</u> , <u>E.Ameriks</u> , <u>G.Kaminskis</u> , <u>U.Vītolinš</u> , <u>O.Ūdris</u> , <u>V.Grīnbergs</u> , <u>Ē.Blūms</u> , <u>I.Bergmane</u> , <u>J.Ādamsons</u> , <u>A.Šteinerts</u> , <u>I.Kirule</u> , <u>V.Tērauda</u> , <u>V.Zaķis</u> , <u>E.Suss</u> , <u>R.Rones</u> , <u>V.Lapuško</u> , <u>Z.Miezaine</u> , <u>A.Birka</u> , <u>J.Jakobsons</u> , <u>Z.Brūvers</u> , <u>V.Bundulis</u> , <u>E.Vēvers</u> , <u>G.Urlovskis</u> ,
06.04.93	3	<u>I.Godmanis</u> , <u>U.Osis</u> , <u>K.Goppers</u> , <u>A.Kreituss</u> , <u>E.Ameriks</u> , <u>G.Kaminskis</u> , <u>U.Vītolinš</u> , <u>O.Ūdris</u> , <u>V.Grīnbergs</u> , <u>V.Tērauda</u> , <u>E.Krastiņš</u> , <u>J.Kinna</u> , <u>D.Ģeģers</u> , <u>A.Šķēle</u> , <u>J.Ādamsons</u> , <u>A.Zosulis</u> , <u>S.Čulkstene</u> , <u>G.Kleinbergs</u> , <u>V.Zaķis</u> , <u>V.Zunda</u> , <u>R.Joness</u> , <u>L.V.Zwaenepoll</u> , <u>V.Lapuško</u> , <u>M.Briedis</u> , <u>D.Kauķe</u> , <u>I.Vīlpa</u> , <u>G.Urlovskis</u> , <u>A.Asars</u> , <u>A.Tamanis</u> , <u>E.Ceiņners</u> .
12.04.93	4	<u>I.Godmanis</u> , <u>U.Osis</u> , <u>M.Gailis</u> , <u>E.Ameriks</u> , <u>G.Kaminskis</u> , <u>U.Vītolinš</u> , <u>O.Ūdris</u> , <u>V.Grīnbergs</u> , <u>V.Tērauda</u> , <u>A.Kreituss</u> , <u>A.Šķēle</u> , <u>J.Ādamsons</u> , <u>V.Zaķis</u> , <u>Z.Priede</u> , <u>J.Pūce</u> , <u>Z.Brūvers</u> , <u>A.Šteinerts</u> , <u>E.Suss</u> , <u>R.Joness</u> , <u>V.Lapuško</u> , <u>M.Briedis</u> , <u>B.Kauķe</u> , <u>A.Birka</u> , <u>G.Urlovskis</u> , <u>A.Tamanis</u> , <u>A.Kirstukas</u>

19.04.93	5	I.Godmanis, <u>U.Osis</u> , E.Ameriks, U.Vītolīņš, O.Ūdris, V.Grīnbergs, V.Tērauda, I.Rimševics, G.Dragiļevs, J.Meļķis, D.Ģeģers, A.Burtņiņš, A.Šķēle, J.Ādamsons, G.Urlovskis, V.Andrējeva, V.Zaķis, E.Suss, V.Lapuško, M.Briedis, A.Birka, L.V.Zwaenepoll, L.Jeaurling, I.Vilpa, S.Čulkstene, Z.Miezaine, Z.Košķina, Z.Blumbergs, A.Ludziša.
21.04.93	6	I.Godmanis, <u>U.Osis</u> , E.Ameriks, U.Vītolīņš, O.Ūdris, V.Grīnbergs, E.Repše, I.Rimševics, G.Dragiļevs, K.Goppers, A.Kreituss, A.Plotkāns, D.Ģeģeris, A.Burtņiņš, A.Šķēle, J.Ādamsons, G.Urlovskis, Z.Zunda, V.Zaķis, M.Briedis, A.Birka, L.Jeaurling, S.Čulkstene, G.Kleinbergs, P.Zilgalvis, R.Joness.
29.04.93	7	I.Godmanis, <u>U.Osis</u> , E.Ameriks, A.Burtņiņš, G.Draiļevs, V.Grīnbergs, E.Repše, I.Rimševics, O.Ūdris, U.Vītolīņš, E.Suss, Z.Brūvers, V.Tomase, A.Birka, D.Dille, A.Ošs, A.Dāvis, A.Ulpe.
11.05.93	8	I.Godmanis, <u>U.Osis</u> , E.Ameriks, A.Burtņiņš, G.Draiļevs, K.Goppers, I.Rimševics, O.Ūdris, U.Vītolīņš, E.Suss, Z.Brūvers, G.Kaminskis, L.V.Zwaenepoll, A.Millers, G.Degsnis, A.Birka, D.Dille, A.Ludziša, I.Grīviņa, Z.Blumbergs, T.Straume, V.Legzdīņš, J.Ambaimis, M.Ducmanis.
26.05.93	9	<u>U.Osis</u> , A.Kreituss, A.Burtņiņš, G.Dragiļevs, K.Goppers, A.Jurcāns, E.Suss, Z.Brūvers, L.V.Zwaenepoll, R.Jones, A.Birka, Dz.Pomers, D.Dille, J.Ādamsons, A.Zosulis, A.Asars, Damberga, Dz.Ūibo, M.Vesmane, E.Razgulājaeva.
28.05.93	10	<u>U.Osis</u> , A.Kreituss, E.Ameriks, A.Burtņiņš, G.Dragiļevs, K.Goppers, E.Suss, L.V.Zwaenepoll, G.Kaminskis, D.Dille, I.Rimševics, I.Dobrāja, Z.Miezaine, G.Sproģis, V.Legzdīņš, Dz.Ūibo, E.Razgulājaeva, P.Damberga, Z.Brūvers.
02.06.93	11	<u>U.Osis</u> , A.Kreituss, A.Burtņiņš, G.Dragiļevs, K.Goppers, R.Jones, A.Jurcāns, O.Ūdris, J.Ādamsons, D.Dille, I.Sudraba, A.Birka, Z.Miezaine, U.Vītolīņš, E.Jansone, D.Vītols, A.Podnieke, M.Sproģis, A.Feldmanis, A.Šķesteris.
19.06.93	13	<u>U.Osis</u> , G.Urlovskis, E.Ameriks, U.Vītolīņš, O.Ūdris, A.Jurcāns, G.Dragiļevs, A.Burtņiņš, A.Birka, E.Blūms, J.Mucenieks, E.Suss, L.V.Zwaenepoll, Z.Brūvers, J.Ādamsons, A.Asars, E.Jansone, A.Podniece, D.Vītols, M.Sproģis, J.Mežais, I.K.Ziemeļis, M.Treimanis, A.Zosulis.

G-24 kredītu sadales komisija

datums	protokola #	komisijas vadītājs un sastāvs	pieaicinātie
18.10.93	2	<u>U.Osis</u> , A.Bataraga, G.Urlovskis, U.Vītolīņš, I.Rimševics, A.Birka	Estere Suss, Lars Jearling, Jānis Bērziņš
22.10.93	3	<u>U.Osis</u> , A.Bataraga, G.Urlovskis, U.Vītolīņš, I.Rimševics, A.Birka	
12.11.93	4	<u>U.Osis</u> , U.Vītolīņš (A.Bataraga), A.Birka (I.Rimševics), D.Dille (G.Urlovskis)	E.Ķīga, D.Giga
	5	<u>U.Osis</u> , A.Bataraga, E.Krastiņš, A.Birka, G.Urlovskis	
12.01.94	6	<u>U.Osis</u> , A.Bataraga, G.Urlovskis, I.Rimševics, A.Birka, E.Krastiņš	D.Dille
21.01.94	7	<u>U.Osis</u> , G.Urlovskis, E.Krastiņš, A.Birka (arī ar I.Rimševica balstiesībām)	S.Plotka
16.02.94	8	<u>U.Osis</u> , G.Urlovskis, E.Krastiņš, I.Rimševics, A.Birka, A.Bataraga, U.Vītolīņš	
17/18.03.94	1	<u>U.Vītolīņš</u> , E.Krastiņš, G.Urlovskis, A.Birka, I.Rimševics, A.Bataraga	
25.03.94	2	<u>U.Vītolīņš</u> , G.Urlovskis, A.Bataraga, E.Krastiņš, I.Rimševics, A.Birka	
14.07.94	5	<u>U.Vītolīņš</u> , G.Urlovskis, A.Bataraga, A.Birka	
19.11.94	1	<u>U.Vītolīņš</u> , I.Sāmīte, I.Rimševics, A.Birka	
26.10.94	2	<u>U.Vītolīņš</u> , I.Sāmīte, I.Rimševics, A.Birka, G.Kaņējaeva	I.Dobrāja, I.Paljarvi
25.11.94	3	<u>U.Vītolīņš</u> , G.Urlovskis, I.Sāmīte, G.Kaņējaeva	

Komisija, iepazīsies ar kredītu piešķiršanas pamatprincipiem, uzskata, ka līdz šim nav novērtēta **Ekonomikas ministrijas** atbildības pakāpe par kredītu piešķiršanu. Valdības nosacījumos (apstiprināti MK rīk. nr.42-r) paredzēts, ka Ekonomikas ministrija:

- 1) nosaka prioritātes un kritērijus, kurus ievērojot, tiks sadalīti kredīti;
- 2) izvērtē pirmās grupas projektu kredīta pieprasītāju iesniegtos biznesa plānus, veic to ekonomisko analīzi un iesniedz atzinumus FM.

Tieši izvēlētajām prioritātēm bija izšķiroša nozīme biznesa plānu novērtēšanā.

Ekonomikas ministrijas noteiktās prioritātes:

1. Latvijas lauku attīstība;

2. komunikāciju, transporta un finansu infrastruktūras attīstība;
3. enerģētikas attīstība;
4. zinātnes un tehnoloģiju ietilpības rūpniecības attīstība;
5. eksportspējīgas produkcijas ražošana un pakalpojumu sniegšana;
6. mazā un vidējā biznesa attīstība.

Neraugoties uz Ekonomikas ministrijas izstrādātajiem kritērijiem, šī ministrija (ministrs O.Kehris) pati kļuvusi par G-24 kredīta parādnieku (kredīta saņēmējs - Latvijas Attīstības aģentūra; izlietots Ekonomikas ministrijas ēkas remontam). No FM Rezerves fonda un Budžeta Ekonomikas ministrijas vietā samaksāts - 539.834,96 USD. Ekonomikas ministrija 1993.gadā bija arī galvotājs firmai "Dane un Co" un Kredītbankas vietā atmaksāja galvoto kredītu. Bet Ekonomikas ministrija ir budžeta iestāde.

Projekti tika izskatīti, ņemot vērā sekojošus kritērijus:

1. iepriekš nosauktie prioritārie mērķi;
2. produkcijas pārstrādes dziļums;
3. jaunradīto darba vietu skaits;
4. projekta izstrādes kvalitāte;
5. tirgus apjoms un produkcijas realizācijas iespējas;
6. importaizvietojošas produkcijas ražošana;
7. pieredze konkrētajā nozarē.

Saskaņā ar MK 1993.gada 14.septembra rīkojuma nr 42.-r "G-24 kredītu izmantošanas nosacījumi" 3. punktu Ekonomikas ministrija noteica iepriekš minētās prioritātes un kritērijus, kurus ievērojot tika sadalīti kredīti, kā arī izvērtēja pirmās grupas projektu kredīta pieprasītāju iesniegtos biznesa plānus un veica to ekonomisko analīzi. Ministrijā pēc valsts sekretāres A.Bataragas mutiska rīkojuma ar to nodarbojās viens cilvēks. Uzņēmējdarbības veicināšanas Departamenta galvenā speciālista P.Špakovska atzinumi tika sūtīti vēstuļu formā ar valsts sekretāres A.Bataragas parakstu.

Noteiktajās prioritātēs nav atrodami visā pasaulē kredīta piešķiršanai izmantojamie uzņēmuma finansiālās darbības rādītāji, kredīspēja, maksāspēja, un tāpēc komisija uzskata, ka Ekonomikas ministrijai būtu jāuzņemas pilna atbildība par tiem kredītiem, kurus kredīta lietotājs izmantoja iepriekšējo saistību izpildei.

Konkrēto atbildīgo amatpersonu noskaidrošanu apgrūtina tas fakts, ka Ekonomikas ministrijā nav atrodami dokumenti, kas liecinātu par ministra vietnieku un ministrijas struktūrvienību vadītāju pienākumu sadali, veicot ministrijai norādīto pienākumu izpildi atbilstoši MP noteikumiem un rīkojumiem.

Finansu ministrijas funkcijas un uzdevumi G-24 kredītu piešķiršanas, izmantošanas un atmaksas kontrolē ir mainījušies, bet ministrijas vadība nav nodrošinājusi valdības noteikumu un rīkojumu savlaicīgu īstenošanu. LR MP 08.04.1993. lēmumā Nr.179 Finansu ministrijai tiek uzdots: "Kontrolēt kredīturesursu izlietošanu un atmaksāšanu atbilstoši G-24 kredītu realizācijas nosacījumiem", pienākumu loks tiek paplašināts ar MK 14.09.93 rīkojumu Nr.42-r un 1994.gada februāra MK noteikumiem Nr.51 "Par Latvijas Republikas valdībai piešķirto ārvalstu kredītu izmantošanu", kuru 12.punktā noteiktas šādas Finansu ministrijas funkcijas:

pēc Ekonomikas ministrijas atzinuma saņemšanas veikt pirmās grupas projektu kredīta pieprasītāju iesniegtā biznesa plāna finansiālo analīzi un noteikt, kāda veida garantijas nepieciešamas kredīta saņēmējam;

izvērtēt starptautisko organizāciju un ārvalstu kredītu piedāvājumus, sagatavot materiālus un priekšlikumus komisijai un valdībai par to izlietojumu;

koordinēt ministriju un citu valsts pārvaldes institūciju, kā arī Latvijas Bankas darbību ārvalstu kredītu izmantošanā un to atmaksāšanā ārvalstu kreditoriem;

kordinēt Latvijas un ārvalstu ekspertu darbību ar ārvalsts kredītiem saistīto programmu izstrādē un realizācijā, kā arī attiecīgās tehniskās palīdzības sniegšanā;

veikt ārvalstu kredītu izlietošanas uzraudzību saskaņā ar akceptētajiem biznesa plāniem, ne retāk kā vienu reizi ceturksnī iesniegt Ekonomikas un finanšu komitejai pārskatus par kredītu izlietošanu;

apkopot un iesniegt komisijai pirmās grupas projektus;

apkopot informāciju par komisijas izsniegtajiem kredītiem un divu nedēļu laikā pēc kredītu izsniegšanas sniegt ziņojumu Ekonomikas un finanšu komitejai.

Nenoliedzami, ka savlaicīga un precīza šo noteikumi izpilde varēja samazināt negodīgu vai neveiksmīgu kredīta ņēmēju radīto zaudējumu apjomus, bet, tāpat kā Ekonomikas ministrijā ne visām amatpersonām bija strikta pienākumu, un līdz ar to arī atbildības sadale, arī Finanšu ministrijā šis darbs netika pietiekami koordinēts. Pēc komisijas rīcībā esošās informācijas, gadu pēc MP lēmuma pieņemšanas un pāris mēnešu pēc citu iepriekš minēto noteikumu pieņemšanas FM Ārējo ekonomisko sakaru departamenta direktors G.Urlovskis 1994.gada aprīlī vēl joprojām nevarēja nosaukt konkrētu amatpersonu, kas ministrijā atbild par kredītu izlietošanas pārbaudi un par to, lai kredīti tiktu atmaksāti. Apliecinājums Finanšu ministrijas neoperativitātei ir arī tās vēstulē Nr 1.5/1546 minētais: "G-24 kredītu izmantošanas uzraudzību Finanšu ministrija veic, organizējot auditorpārbaudes, kā arī izskatot kredīta lietotāju finanšu pārskatus. Pirmos līgumus ar auditorfirmām par ārvalstu aizdevumu izmantošanas pārbaudi FM noslēdza 1994.gada maijā," kaut gan ir zināms, ka katra netrucētās darbības diena mazināja iespējas atgūt jau 1993.gadā izsniegtos kredītus no firmām Lears, Ceplis, Arra, Kapar, Faber, kuras šobrīd ir bankrotējušas vai kļuvušas maksātnespējīgas.

Pēc Finanšu ministrijas ieskata pilnīgāka G-24 kredītu uzraudzība ir apgrūtināta šādu faktoru dēļ:

1) lielākajā daļā gadījumu Finanšu ministrijai nav līgumu ar kredītu lietotājiem. Šie līgumi ir komercbankām, kuras garantējušas kredītus. Finanšu ministrija noslēdza līgumus ar Latvijas Banku, kuros noteica, ka Latvijas Banka kā Finanšu ministrijas aģents izsniegs komercbankām kredītus no G-24 līdzekļiem. Saskaņā ar šiem līgumiem Latvijas Banka ir apņēmusies noslēgt līgumus ar komercbankām un, gadījumā, ja komercbankas nepildīs savas saistības, Latvijas Banka ir apņēmusies piedzīt neatmaksāto kredītu, tā daļu vai procentus no minētajām komercbankām. Finanšu ministrijas saistības saskaņā ar šiem līgumiem ir komercbankas maksātnespējas gadījumā nodrošināt komercbanku neatmaksāto kredītu atmaksu Aizdevējam (Eiropas Ekonomiskai Kopienai). Tā kā Latvijas Banka neveica līgumos paredzētās piedziņas darbības, Finanšu ministrija, kura ir atbildīga par G-24 kredīta atmaksāšanu Aizdevējam, uzsāka neatliekamās darbības, lai varētu atgūt līdzekļus, kas laika novilcināšanas gadījumā vairs nebūtu iespējams (grozījumi Kredītiestāžu likumā, no Alejas komercbankas un Talsu komercbankas pārņemtās saistības).

Taču šo procesu veikt efektīvāk apgrūtinā tas, ka, kā jau minēts, Finanšu ministrijai nav tiešu līgumu ar kredītu ņēmējiem un komercbankām, un līdz ar to nav prasījuma tiesību pret minētajiem debitoriem, kā arī tas, kas Latvijas Banka neizrāda

nekādu atbalstu un ieinteresētību šī jautājuma kopīgā risināšanā. Arī tas, ka likumdošanā nav tiesību normu, kas precīzi noteiktu Finanšu ministrijas tiesības un pilnvaras valdības garantēto kredītu atgūšanas procesā, kavē lietas straujāku virzību. Finanšu ministrijai ir līgumi ar kredītu lietotājiem tikai tajos gadījumos, kad šos kredītus nav garantējušas komercbankas;

2) departamentam nav pietiekami daudz darbinieku šī darba veikšanai, kurš ir ļoti apjomīgs, jo pavisam ir ap 200 ārvalstu kredītu lietotāju. Departamentam nav arī nevienas dienesta automašīnas;

Sakarā ar to, ka Finanšu ministrija nav atbrīvota no valsts nodevas par prasības iesniegšanu tiesā, un valsts budžetā nav paredzēti līdzekļi tiesas nodevu segšanai, Finanšu ministrija 22.04. 1996.g vēstulē Nr.03-04/452 lūdza Ģenerālprokuratūru pārstāvēt valsts intereses tiesā lietās par parādu piedziņu no šādiem ārvalstu kredītu lietotājiem: Jēkabpils piena kombināta, a/s "Jēkabpils saldētava", SIA "Balga" (Eiropas Savienības G-24 kredīts), SIA "Latvijas kurināmais" (Starptautiskā Valūtas fonda STF-II kredīts), SIA "Šlokenbeka", Gulbenes rajona valsts siltumtīklu uzņēmuma (ERAB kredīts enerģētikas sektoram) un SIA "Farmserviss" (Pasaules bankas rehabilitācijas kredīts). Tā kā no Ģenerālprokuratūras nebija atbildes, Finanšu ministrija 1996.g. 28.maija vēstulē Nr.03-04/575 lūdza to sniegt.

Ģenerālprokuratūras Pirmstiesas izmaklēšanas uzraudzības nodaļas virsprokurors Ē.Zvejnieks uzskata, ka: "Finanšu ministrija nav rīkojusies korekti, jo vairākos gadījumos tā gaidīja, ka pamatojumu un pieteikumu gatavos prokuratūra, bet pareizāk būtu, ja projektu sagatavotu tā institūcija, kuru pārstāvēt tiek aicināta prokuratūra, pretējā gadījumā sarāžģītos procesos ieinteresētā puse paliek malā."

Sākotnēji *Latvijas Bankas* funkcijas reglamentēja LR MP 1993.gada 22. februāra sēdē akceptētie un 1993. gada 16. martā papildinātie noteikumi "G-24 kredītu finansēšana un nosacījumi", kuru 4.6 (1)punkts noteica, ka Latvijas Banka (prezidents E.Repše, valdes locekļi : I.Rimševics, S.Lejniece, M.Raubiško, L.Rūse, A.Silenece, Ē.Blūms) nodrošina kredītus apkalpojošo banku selekciju, ņemot vērā to finansiālo stāvokli un kredīspēju operācijām ar ārvalstu kredītiem, bet jāatzīmē, ka šī selekcija veikta ļoti nekvalitatīvi- aptuveni 1/3 daļa kredītu tika izvietota bankās, kuras bankrotēja vai kļuva maksātnespējīgas, un, kā norādīts Latvijas Republikas Valsts kontroles 1995.gada pārskatā, komercbanku bankrota dēļ praktiski neatgūstami ir ārvalstu kredīti 22.3 milj LVL apjomā. Komisija uzskata, ka 1993. un 1994. gadā Latvijas Banka kredītiestāžu kontroli un uzraudzību veica nepilnīgi un tikai daļēji to var attaisnot ar nesakārtoto likumdošanu.

Sākot ar 1994.gada augustu, komercbankas izvēlējās Finanšu ministrija. Latvijas Banka izstrādāja un Finanšu ministrijai ieteica kritērijus, pēc kuriem jāizvēlas komercbankas, kurām būs tiesības apkalpot ārvalstu aizdevumus (Latvijas Bankas 1994.gada 4.novembra vēstule nr.08-006.1/1299). Tie ir sekojoši:

1. komercbanka darbojusies ne mazāk kā 3 pilnus finanšu gadus;
2. komercbankas pēdējā finanšu gada pārskatu ir pārbaudījusi starptautiska auditorfirma;
3. komercbankas pašas kapitāls pēc Latvijas Bankas novērtējuma ir ne mazāks kā 1 milj. latu;
4. komercbanka ievēro Latvijas Bankas noteikto kapitāla pietiekamības normatīvu;
5. komercbanka tekošajā gadā strādā ar peļņu.

Tomēr atsevišķos gadījumos Valdības komisija uzticēja apkalpot kredītus nevis bankām ar prasībām atbilstošu pamatkapitālu, bet ar pēcnosacījumu palielināt pamatkapitālu īsā laikā.

Piemēram, 25.03.94. komisija lemj (prot. nr.3) par kredītu piešķiršanu un tos LDB un Lainbanka varēs apkalpot, ja nedēļas laikā tiks sagatavots plāns par pamatkapitāla palielināšanu, tādējādi veicinot fiktīvu banku pamatkapitāla veidošanos, kas bija arī viens no banku krīzes cēloņiem.

Komisija pētījusi arī LB valdes lomu kredītu piešķiršanā. Iepazīstoties ar LR Ģenerālprokuratūras komisijai iesniegto uzziņu par "LR Prokuratūras un Iekšlietu ministrijas iestādēs par ārvalstu kredītu saņemšanu krāpšanas ceļā, piesavināšanas un citiem ar kredītu lietošanu saistītiem noziegumiem ierosinātās krimināllietas un kriminālprocesuālā kārtībā pārbaudītie materiāli" var minēt šādus piemērus:

1. SIA "Krogzemji" - kredīts piešķirts ar LB valdes lēmumu. Kredītu apkalpoja A/S Lainbanka. SIA "Krogzemji" dibinātāji A/S Lainbanka akcionāri.
2. Z/S "Zīlītes" - kredīts piešķirts ar LB valdes lēmumu. Kredītu apkalpoja AKB Olimpija. Olimpijas vadība no maija līdz novembrim izmantoja šos līdzekļus un tad noslēdza līgumu nevis ar "Zīlītēm", bet ar SIA "SOP".
3. SIA "Usma" - LB valdes 1993.g. 25.maija lēmums par kredīta piešķiršanu.
4. SIA "Baltijas ķieģelis" - LB valdes 1993.g. 25.maija lēmums. Līdzekļi atradās "Baltijas Tranzītu bankas" rīcībā, nevis tika izlietoti saskaņā ar biznesa plānu.

Lauksaimniecības ministrijai G-24 kredītu procesā bija divējādas funkcijas - no vienas puses šī ministrija bija iniciators kredītu ņemšanai, no otras puses šī ministrija dažādos laika periodos ar dažādu atbildības pakāpi iesaistījās šo kredītu pieprasīšanā un izmantošanā. 1993.gada 16.martā ar vēstuli Nr.2-95 Lauksaimniecības ministrija (ministrs D.Ģeģers) griezās pie LR MP priekšsēdētāja I.Godmaņa "Par G-24 kredīta piešķiršanu", raksturojot pārstrādes uzņēmumu saimniecisko darbību 1992., 1993.gadā, kuru, ministrijasprāt, ietekmēja izveidojušies nelabvēlīgie ekonomiskie nosacījumi:

- inflācija, mākslīgi radīts kredītu resursu deficīts, ekonomiski nepamatotas kredītu procentu likmes, materiāltehnisko līdzekļu, energoresursu sadārdzinājums, ko noteikuši inflācijas procesi, u.c. faktori.

Rezultātā pieauga pārtikas produktu cenas, samazinājās to patēriņš uz vienu iedzīvotāju, palielinās gatavās produkcijas uzkrājumi, kas noveda pie apgrozāmo līdzekļu aprites cikla palielināšanās un apgrozāmā kapitāla nepietiekamības. Naudas līdzekļu un kredītresursu deficīta dēļ apgrozībā radās uzņēmumu savstarpējie parādi, parādi lauksaimniecības produkcijas ražotājiem par gaļu, pienu.

Lauksaimniecības ministrija arī izstrādāja un iesniedza (parakstījis ministra vietnieks J.Ādamsons) G-24 kredīta piešķiršanas shēmu. Piedāvātā shēma bija sekojoša: Valdības komisija caur Latvijas Banku piešķir Zemes bankai apkalpošanai kredītu 10 milj. USD apmērā, noslēdzot līgumu starp LR Finanšu ministriju un Latvijas Banku par kredīta izsniegšanu G-24 aizdevuma ietvaros (līgumu parakstīja E.Repše, U.Osis).

Atbilstoši Latvijas Republikas Ministru Padomes 1993.gada 22.februāra sēdē akceptētajiem un 1993.gada 16.martā papildinātajiem noteikumiem "G-24 kredītu finansēšanas organizācija un nosacījumi", 1993.gada 6.aprīlī tiek izskatīts jautājums par G-24 kredītiem lauksaimniecības produkcijas pārstrādes uzņēmumiem, par līguma noslēgšanu, par riska sadali un garantijām starp valdību un komercbankām, bet 1993.gada 21.aprīlī tiek izskatīti priekšlikumi "principā akceptēt kredītu piešķiršanu 7 pārstrādes uzņēmumiem, pārējiem 16 uzņēmumiem tikai pēc konkrēto biznesa plānu akceptēšanas jaunizveidotajā darba grupā (G.Urlovskis, U.Vītoļiņš, V.Grīnbergs).

12

Nākošajā komisijas sēdē "Par ārvalstu kredītu piešķiršanu lauksaimniecības produkcijas pārstrādes uzņēmumiem" tiek izskatīti 19 iesniegtie biznesa plāni un konstatēts, "ka kredītu piešķiršana ir vitāli nepieciešama pārstrādes uzņēmumu darbības nodrošināšanai, kuras viens no priekšnosacījumiem ir to apgrozāmo līdzekļu deficīta segšana un pietiekama apjoma krājumu izveide" (finansu ministra vietnieks G.Urlovskis, ERM Ārvalstu investīciju un kredītu politikas daļas vadītājs U.Vītoliņš, Latvijas Investīciju bankas departamenta direktors V.Grīnbergs).

Savukārt, par šo kredītu piešķiršanu Ģenerālprokuratūras uzziņā teikts: "Tika sasaukta sanāksme Lauksaimniecības ministrijā, jau iepriekš bija apkopotas ziņas par katra uzņēmuma parādiem piegādātājiem un par elektroenerģiju. Katra uzņēmuma darbiniekiem tika likts priekšā iesniegt G-24 kredīta pieprasījumu, summu nosakot atkarībā no esošo parādu lieluma. Ministrijas darbinieki norādījuši, ka biznesa plāni jā sastāda, norādot kredīta pieprasīšanu importa materiāli tehnisko resursu iegādei."

Tālākās Lauksaimniecības ministrijas funkcijas reglamentē LR MP 1993.gada 8.aprīļa lēmums Nr.179 "Par G-24 kredītu izmantošanu", kura 7 punkts paredz: "Uzdot Lauksaimniecības ministrijai reizi ceturksnī sniegt Valdības komisijai ārvalstu sniegtās palīdzības realizācijai informāciju par kredītu izmantošanu un atmaksāšanu, un Lauksaimniecības ministrija 1993.gada 10.aprīlī ar vēstuli nr.2/124 sniedz kopsavilkumu par pārstrādes valsts uzņēmumu darbības veidu, ražošanas tehnoloģiju par G-24 kredīta nepieciešamību uzņēmumu ekonomisko raksturojumu, tirgu kredītiem (D.Ģēģers). Par G-24 kredītu resursu izlietojumu piena un gaļas pārstrādes uzņēmumos vairākkārt savus atzinumus izteikusi Valsts kontrole un šie atzinumi ir apkopoti tabulā.

G-24 kredīta resursu izlietojums piena un gaļas pārstrādes uzņēmumos.

N.p. k.	Uzņēmuma nosaukums	Piešķirtā summa USD	Kredīta izlietojuma atbilstība piešķiršanas nosacījumiem:					
			Atbilstoši	%	Neatbilstoši	%	tai skaitā par energoresursiem	%
1	Rīgas miesnieks	1 740 000	767 000	44.1	973 000	55.9	176 000	10.1
2	Valmieras gaļas kombināts	1 050 000	0	0	1 050 000	100	476 740	45.4
3	Liepājas gaļas kombināts	560 000	0	0	560 000	100	266 432	47.6
4	Balvu gaļas kombināts	70 000	18 940	27.1	51 060	72.9	41 087	58.7
5	Rēzeknes gaļas kombināts	140 000	32 278	23.1	107 722	76.9	32 432	23.2
6	Daugavpils gaļas kombināts	840 000	0	0	840 000	100	213 763	25.4
7	Jēkabpils gaļas kombināts	280 000	0	0	280 000	100	153 551	54.8
8	Rīgas piena kombināts	840 000	413 420	49.2	426 580	50.8	125 556	14.9
9	Daugavpils piena kombināts	175 000	0	0	175 000	100	65 000	37.1
10	Preiļu siera rūpnīca	280 000	0	0	280 000	100	0	0.0
11	Rēzeknes piena konservu komb.	1 120 000	76 322	6.8	1 043 678	93.2	63 600	5.7
12	Liepājas piena kombināts	560 000	0	0	560 000	100	258 023	46.1
13	Aizputes SVR	490 000	0	0	490 000	100	0	0.0
14	Krāslavas SVR	140 000	0	0	140 000	100	0	0.0
15	Jēkabpils piena kombināts	140 000	0	0	140 000	100	32 291	23.1
16	Saldus piena kombināts	180 000	33 696	18.7	146 304	81.3	31 784	17.7
17	Jēkabpils saldētava	35 000	0	0	35 000	100	0	0.0
18	Valmieras SSB	250 000	148 001	59.2	101 999	40.8	0	0.0
	Kopā	8 890 000	1 489 657	16.8	7 400 343	83.2	1 936 259	21.8

LR MK 1993.gada 14.septembra rīkojums nr.42-r un MK 1994.gada 15.februāra Noteikumi nr.51 neparedz noteiktu atbildību Lauksaimniecības (Zemkopības) ministrijai.

1995.gada 13.janvārī Zemkopības ministrija (Ā.Ūdris) griezās pie LR MK ar lūgumu rast iespēju pagarināt G-24 kredīta atmaksas termiņu uz 5 gadiem līdz 1998.gadam, pamatsummas atmaksu sākot ar 1998.gadu. Tika argumentēta pagarinājumu nepieciešamība. Šos kredīta pagarinājumus lūdza uzņēmumi, atbalstīja piensaimnieku centrālā savienība un gaļas pārstrādātāju asociācija. Zemes banka deva savu atzinumu par pagarinājumu un piekrita apkalpot.

14

Zemkopības ministrijas komisija (Pilvere, Jākobsons, Dzene, Zunde) 1994.gada 28.novembrī un 2.decembrī izskatīja šos lūgumus, piedaloties Latvijas Centrālajai piensaimnieku savienībai (Kalvītis, Lazda) un Latvijas gaļas ražotāju un gaļas pārstrādātāju asociācijai (Kleinbergs), pamatojoties uz uzņēmumu iesniegtajiem materiāliem par uzņēmumu finansiālo stāvokli uz 1994.gada 1.oktobri, kā arī ņemot vērā Zemes bankas (G-24 kredīta turētāja) izdarītās analīzes. G-24 kredīts tika pagarināts līdz 1997.gada aprīlim un par to Valsts kontroles 30.03.96. Secinājumos apgalvots, ka Zemkopības ministrija un Finanšu ministrija, pieņemot lēmumu par kredīta atmaksas termiņu pagarināšanu vēl uz diviem gadiem līdz 1997.gada aprīlim, nav ievērojušas LR Ministru kabineta 1995.gada 14.februāra noteikumus Nr.37 "Par valsts garantētu aizdevumu atmaksas termiņu pagarināšanu".

Komisijas rīcībā ir informācija, ka, iepazītoties ar G-24 kredītu izmantošanu, Valsts kontroles revidenti konstatējuši sekojošus pārkāpumus:

izsniegtie kredīti nav nodrošināti ar garantijām (SIA Doma, v/u "Latvijas Agroķīmija");

bieži kredīti izmantoti biznesa plānos neparedzētiem mērķiem (SIA Bauskas Klēts, SIA "Baltijas kiegēlis"). SIA "Darma Pharm-Rīga" saņemtā kredīta daļu aizdevusi LKCS "Turība", daļu privātpersonām, t.sk. firmas dibinātāja ģimenes locekļiem;

v/u "Latvijas Agroķīmija" lielāko daļu no saņemtā kredīta noguldījusi depozītos; vairumā gadījumu gaļas un piena pārstrādes uzņēmumi saņemto kredītu izmantojuši esošo parādu dzēšanai piegādātājiem, apgrozāmo līdzekļu papildināšanai, nodokļu parādu samaksai, nevis uzņēmuma attīstībai, kā to paredzēja 1993.g. MP lēmums Nr.179.;

ir kredīta lietotāji, kas pēc juridiskās adreses nav atrodami, kas izvairās sniegt Valsts ieņēmuma dienestam likumā paredzētos pārskatus (SIA Dane un Co, SIA "Romans līnijas").

Pārbaudēs konstatēts, ka atsevišķās kredīta lietotāju firmās un sabiedrībās grāmatvedības uzskaitē neatbilst likuma "Par grāmatvedību" prasībām. SIA "Derma Pharm-Rīga", "Lata International" netika apkopoti finansiāli saimnieciskās darbības rezultāti, v/u "Latvijas Agroķīmija" nekontrolēja līgumsaistību izpildi un savlaicīgi neveica savstarpējo norēķinu salīdzināšanu ar rajona pakļautības valsts uzņēmumiem un sabiedrībām par kredīta izlietošanu.

Dažiem uzņēmumiem un sabiedrībām piešķirti vairāki ārvalstu kredīti (SIA "Doma", LKCS "Turība", v/u "Latvijas Agroķīmija", SIA "Romans līnijas")

SIA "Romans līnijas" saņēma divus kredītus. Pirmais aizdevums USD 1.5 milj apjomā saņemts 1993.g. 17 novembrī (kredītu sadales komisiju vada U.Osis), netika pilnībā izlietots, un saņemtā kredīta līdzekļi tika izmantoti biznesa plānā neparedzētiem mērķiem. Pēc A/S "Pareks banka" pieprasījuma valdības ārvalstu kredītu sadales komisija (vad. U.Vītoliņš) 1994.g. 25 marta sēdē piešķīra SIA "Romans līnijas" jaunu kredītu USD 1.3 milj. apmērā no SVF STF-1 aizdevuma. Nepamatoti piešķirts kredīts SIA "Derma Pharm-Rīga" USD 200 000 (kredītu sadales komisiju vadīja U.Osis), ko firma saņēma 1994.g. februārī. Iesniegtais biznesa plāns bija nereāls, bez ekonomiskā pamatojuma kredīta atmaksas iespējai.

Nelietderīga izrādījās kredīta piešķiršana SIA "Lears" USD 3 milj dīzeļdegvielas iegādei pavasara lauku darbu veikšanai. Kredītu pieprasīja un piešķīra ar lielu nokavēšanos, kad zemnieki lauku darbus bija pabeiguši. Pirms kredīta piešķiršanas netika pārbaudīts SIA "Lears" finansiālais stāvoklis, netika ievākta informācija par tās

dibinātājiem un to iepriekšējo darbību, kā rezultātā praktiski tika izkrāpti 900 000 USD. SIA "Lears" bankrotēja, tās parāds jāatmaksā no valsts budžeta.

1995.gada aprīlī beidzās kredīta lietošanas termiņš piena un gaļas produkcijas pārstrādes uzņēmumiem, kas saņēmuši kredītu ar valsts garantijām. No saņemtajiem 9.5 milj. tika atmaksāti 5.2 milj.

Zemkopības ministrija griezās LR MK un Finanšu ministrijā ar lūgumu termiņu pagarināšanai. 1995.g. 5.aprīlī ārvalstu aizdevumu izmantošanas koordinācijas komisija (komisijas vadītāja I.Sāmīte) nolēma pagarināt kredīta atmaksas termiņu uz diviem gadiem līdz 1997.g. aprīlim. Pieņemot lēmumu, FM neizvērtēja uzņēmumu iesniegtos dokumentus par atmaksas termiņa pagarināšanas nepieciešamību un lietderību, un iespējas atmaksāt kredītus līdz pagarinājuma beigām. Kredīta termiņu pagarināja visiem 18 saistības neizpildījušajiem uzņēmumiem, t.sk. arī tiem, par kuriem bija negatīvi auditoru slēdzieni un to finanšu pārskati liecināja par maksātnespēju. Arī šo uzņēmumu darbības pārbaudēs Valsts kontrole atklājusi nelikumības.

Valsts kontrole pārbaudēs konstatējusi, ka atsevišķas komercbankas izmantojušas daļu kredīta līdzekļu savām vajadzībām. SIA "Baltijas ķieģelis" 1993 g. 15 jūnijā piešķirto G-24 kredītu USD 500000 no Baltijas Tranzītu bankas saņēma pēc 220 dienām. Savukārt, komercbanka "Rīga-bank" (A/S Trasta komercbanka) pēc 1993.g. 23. novembra noslēgtā kredītlīguma ar SIA "Doma" par USD 280000 izsniedza tikai USD 179168. Atlikušo kredīta daļu - USD 100832 - komercbanka izmantoja 697 dienas.

Par iepriekš minētajiem Valsts kontroles atklātajiem pārkāpumiem FM un LB jau bija zināms no iepriekš veikto auditorfirmu pārbažu rezultātiem, bet ne no FM, ne no LB puses netika veikti pasākumi, lai atgūtu nepamatoti saņemtos un nelikumīgi izmantotos kredītus.

LB valde (I.Rimševics, S.Lejniece, M.Raubiško, L.Rūse, A.Sileniece, Ē.Blūms), Valdības komisija piešķir kredītu firmai, kura vēl nav reģistrēta, piemēram A/S Krogzemji; kredīts piešķirts: 1993.g. 21.05. līdzekļi ieskaitīti kontā: 1993.g. 14.06. firma reģistrēta: 1993.g. 12.07.

Firmām ir zaudējumi no finansiālās darbības, tām nav kredītu nodrošinājumu, vai arī tās savu darbību vispār nav uzsākušas. Piemēram: Tovantsev, Magroteks, Faber, Ceplis u.c.

Vienam un tam pašam kredīta prasītājam kredīts piešķirts vairākkārtīgi: Faber - 3 reizes, Latlīn 2 reizes, Taurenes koks 2 reizes, IeM - 2 reizes, Latvenergo - 2 reizes. Firmas tūlīt pēc kredīta saņemšanas nomaksā parādus, uztic kredītu citai firmai, vai kredīts nonāk starpniekiem (arī starpnieku vārdi atkārtojas).

Kredīts tiek atmaksāts no bankas līdzekļiem. Piemēram, Baltijas tranzītu bankā izdoti kredīti ar banku saistītām personām, akcionāriem un banka atmaksā no saviem līdzekļiem - Wolf System, Baltijas ķieģelis, Wolf-lat-balt, Lavbind u.c.

Daži kredīti atmaksāti, nesagaidot auditorpārbaudes - SIA Rit-line, Magroteks, Elste, NOI u.c.

Firma SWH ir saņēmusi 3 milj.USD kredītu, kura atmaksas garantis, neskatot valdību, bija Banka Baltija. Kaut arī atmaksas termiņš ir tikai 12.04.1998.g., jau šobrīd ir skaidrs, ka valsts šo kredītu nesaņems. Iemesls: šķērējtiesa ir veikusi savstarpējo ieskaiti 1996.g.

Interesanta ir LB un FM attieksme pret šo notikumu. Valsts zaudē 3milj. USD, bet finanšu ministra vietas izpildītājs A.Šķēle nereaģēja uz vairākkārtējiem juristu aizrādījumiem, ka šis lēmums ir pārsūdzams, jo fakts vien, ka šādu lēmumu pieņem šķērējtiesa, ir neattaisnojams.

Lēmumu par lietas izskatīšanas pārcelšanu no tiesas uz šķīrējtiesu pieņēma toreizējais BB administrātors U.Grūbe. Izrādās, ka FM nerūp valsts līdzekļu uzraudzība un to atgriešana, bet gan SWH labklājība. Jo arī nākošo par maksātnespējīgu atzīstamo SWH uzņēmuma "Interlatvija" administrēšanu finansu ministrs R.Zīle lūdz uzticēt U.Grūbem, kā pēc FM viedokļa veiksmīgam administrātoram. Veiksmīgam SWH vai valstij?

Cik zināms, tad tieši U.Grūbes dēļ FM divas reizes mainīja Kredītiestāžu likuma pantu, jo administrators kategoriski atteicās no jebkurām sarunām un sadarbības valsts garantēto kredītu jautājumos.

Bet Valsts kase, kura no 1996.gada septembra sāka pārņemt valsts garantēto kredītu uzskaiti, kontroli un pārvaldi un no 1997.g. 1.janvāra pilnībā atbild par tiem, vēl joprojām nezin par notikušo savstarpējo ieskaiti un gaida šo kredītu ienākam Valsts kasē.

Šai sakarībā jāatzīmē vēl viena tiesa, kur, pamatojoties uz Finanšu ministra v.i. A.Šķēles iesniegumu, izbeidza A.Kreitusa vadības laikā uzsākto FM tiesāšanos pret privatizējamo valsts uzņēmumu "Latvijas nafta" un Latvijas Privatizācijas Aģentūru par 13.8 milj.Ls zaudējumu piedziņu.

Grūti pateikt, kādu īsti iemeslu vadīts, taču ļoti steidzīgi- jau pirmajā savas finansu ministrēšanas nedēļā A.Šķēle pieņēma lēmumu atsaukt FM prasību, pamatojot to ar privatizācijas procesa turpināšanas nepieciešamību. Taču šāds labdarības solis rada tiesiskas sekas, jo FM nevar vairs otrreiz uz šiem pašiem pamatiem iesniegt prasību tiesā pret Latvijas Naftu. Tas ir noteikts Latvijas Civilprocesa 222. pantā, kas vēsta: Ja tiesvedība ir izbeigta, tad otrreizēja atgriešanās tiesā strīdā starp tām pašām pusēm uz to pašu pamatu nav pieļauta.

Tas bija pirmais šāds gadījumu FM kredītu uzraudzības praksē, bet ne pēdējais. Lietas pa kredīta piedziņu tika pārtrauktas Liepājas gaļas kombināta, Jēkabpils gaļas kombināta un saldētavas, Balvu gaļas kombināta, Daugavpils piena kombināta lietās.

Šajos gadījumos gan vispirms tika veiktas izmaiņas likumdošanā. Pēc Privatizācijas aģentūras iniciatīvas, kuru atbalstīja A.Šķēle, tika izmainīti 13. un 124. panti likumā "Par uzņēmuma un uzņēmēj sabiedrības maksātnespēju". Tas, protams, stimulē privatizāciju, bet praktiski padara nereālu valsts garantēto kredītu atgriešanas iespēju (pozitīvu piemēru par kredīta atgriešanu pēc privatizācijas pabeigšanas vēl nav). Bez tam FM jāpārņem arī privatizējamo uzņēmumu debitoru parādi, kas, piemēram, Latvijas Gāzes gadījumā ir ievērojami. Tā vietā, lai nodarbotos ar FM uzticēto G-24 kredītu kontroli, tā veic sev neraksturīgu funkciju un nodarbojas ar Ekonomikas ministrijai pakļauto uzņēmumu iekšējām lietām.

Komisija, izmantojot tās rīcībā esošo informāciju (līdz 15.09.97) par G-24 kredītu atmaksāšanas gaitu un iespējām apkopojusi tabulā. Tajā nav iekļauta informācija par kredītiem, kas sadalīti bez komercbanku atarpmniecības (LIB, Ie.M., LNO, Latvijas Agroķīmija, Latvijas Gāze u.c- atmaksas termiņš 2000.g..) kā arī nav iekļauti kredīti, kas izdoti Lauksaimniecības pārstrādes uzņēmumiem- to sīkāka analīze sniegta šī ziņojuma 9.lpp.

Kredīta saņēmējs	Pamatojums kredīta izsniegšanai PROTOKOLS	Kredīta summa USD	Atlikums USD	Atmaksas termiņš	Atmaksas prognoze	Apkalpojošā banka un vēlāk nozīmētā banka
1	2	3	4	5	6	7
Faber	Nr.11 02.06.93. (MP lēm.Nr.299 10.06.93.)	2100000	2100000	25.03.00.	4	BB -Pareks
Faber	MP lēm.Nr.299 10.06.93.	200000	200000	10.09.00.	4	BB -Pareks
RBS-TV	Nr.3 22.10.93.	1830000	1830000	10.09.00.	4	Olimpija -Pareks
Mīta	Nr.3 22.10.93.	200000	200000	10.09.00.	2	Olimpija -Pareks
Colla	Nr.3 22.10.93.	500000	500000	10.09.00.	4	Olimpija -Pareks
Galor	Nr.3 22.10.93.	120000	120000	10.09.00.	4	Olimpija -Pareks
Klētnieks	Nr.3 22.10.93.	86000	86000	10.09.00.	3	Olimpija -Pareks
Antaris	Nr.3 22.10.93.	400000	170020	10.09.00.	1	Alejas KB BTB
Orion	Nr.3 22.10.93.	480000	480000	10.09.00.	3	AlejasKB BTB
Latinkom	Nr.3 22.10.93.	145000	145000	10.09.00.	4	Alejas KB BTB
Housbuilding	Nr.3 22.10.93.	300000	183414	10.09.00.	4	Alejas KB BTB
Man Tess	Nr.3 22.10.93.	2950000	2950000	10.09.00.	3	Olimpija -Pareks
AlDona	Nr.6 12.01.94.	200000	200000	10.06.00.	4	Olimpija -Pareks
Zemnieks	Nr.6 12.01.94.	200000	200000	10.06.00.	4	Olimpija -Pareks
Rekos	Nr.6 12.01.94.	200000	200000	10.06.00.	2	Olimpija -Pareks
Lauksaimnieks	Nr.6 12.01.94.	25000	25000	10.06.00.	4	Olimpija -Pareks
Rīta Zvaigzne	Nr.6 12.01.94.	200000	200000	10.06.00.	4	BB -Pareks
West	Nr.6 12.01.94.	200000	200000	10.06.00.	3	BB -Pareks
Derm-Fharm-Rīga	Nr.6 12.01.94.	200000	200000	10.06.00.	4	BB -Pareks
AU-Met	Nr.6 12.01.94.	200000	200000	10.06.00.	4	LDB -Pareks
Latlin	Nr.6 12.01.94.	200000	200000	10.09.00.	1	Alejas KB BTB
Latlin	Nr.7 21.01.94.	300000	300000	10.09.00.	1	Alejas KB BTB
Inverta Holding	Nr.6 12.01.94.	200000	200000	10.09.00.	4	Alejas KB BTB
Latgales Apiņi	Nr.6 12.01.94.	200000	200000	10.09.00.	2	Alejas KB BTB
Ceplis		500000	500000	25.03.00.	1	Olimpija -Pareks
Arra		300000	300000	25.03.00.	3	Olimpija -Pareks
Kapar		370000	370000	25.03.00.	4	Olimpija -Pareks
Aleta		300000	232515	25.03.00.	1	LDB -Pareks
Taurenas koks	Nr.3 25.11.94.	500000	500000	10.09.00.	4	Olimpija -Pareks
Taurenas koks	Nr.3 25.11.94.	2000000	2000000	10.09.00.		Olimpija -Pareks

(6) Auditorfirmu kredīta atmaksas iespējas novērtējumi (1 -kredīts tiks atmaksāts, 2-kredīta atmaksāšana saistīta ar risku, 3- kredīts iespējams netiks atmaksāts, 4-kredīts netiks atmaksāts).

(5) Atmaksas termiņi pagarināti saskaņā ar LB un FM 1995.gada 14.augusta līgumu Nr.01/30 un 1997.gada 30. janvāra Vienošanās protokolu pie minētā līguma.

Atmaksātā G-24 kredītu nauda atrodas LB speciālā kontā, kur par tās turēšanu tiek maksāti simboliski procenti, tajā pat laikā aizdevēja kredīta procenti ir lielāki. Šie naudas līdzekļi pastāvīgi rada zaudējumus, jo G-24 kredīti (Svensk Exportcredit, Finish Export Credit, EEK.) ir noslēgti ar minimālo atmaksas termiņu 7 gadi, jeb atmaksa ne ātrāk kā 2001. gadā.

Jāatzīmē, ka Valsts kase (A.Veiss) kopā ar FM (Valsts sekretāres vietniece I.Sudraba), nerisina problēmu. Sarakste ar Eiropas Kopienu sākās jau 1995.gadā. Eiropas kopienas 1995.gada 21. novembra vēstulē galvenokārt skarti jautājumi par

Eiropas Kopienas G-24 kredīta izmantošanu un tā atmaksas iespēja, pausts satraukums par to, ka liela daļa tālākizdoto kredīta līdzekļu varētu netikt atmaksāta, lūgts tuvāk izskaidrot to, kādā veidā ar komercbanku starpniecību tika sadalīts minētais kredīts, kā arī sniegt ziņas par to, cik liela kredīta daļa ir sadalīta ar maksātnespējīgo komercbanku starpniecību. Vēstulē arī lūgts paskaidrot, kā tiks nodrošināti līdzekļi, lai atmaksātu Eiropas Kopienas kredītu ārvalstu kreditoram, ja daļa lietotājiem izsniegtās naudas netiks atgūta. Vēstulē izteikts viedoklis, ka Latvijas Republikai jāveido uzkrājumi iespējamās neatgūstamās ārvalstu kredītu summas apmērā.

Vēstulē tika arī atzīmēts, ka 1995.gada sākumā daļu Eiropas Kopienas kredīta summas izmantoja bez konsultēšanās ar ārvalstu kreditoru. Tas ir pretrunā ar 1994.gada 28. aprīlī parakstīto papildu saprašanās memorandu starp Eiropas Kopienas un Latvijas Republiku par Eiropas Ekonomiskās Kopienas kredītu. Tādēļ vēstulē pieprasīts, lai turpmāk EEK kredīta lietotāju atmaksātās summas netiktu atkārtoti izmantotas, bet tiktu uzkrātas, kamēr par šo līdzekļu izmantošanu nav noslēgta vienošanās ar EEK.

Uz minēto Eiropas Kopienas vēstuli atbilde sniegta Finanšu ministrijas 1995.gada 8. decembra vēstulē. Tajā sniegts skaidrojums, kāpēc tika prognozēts, ka lielu daļu no EEK kredīta līdzekļu no lietotājiem nevarēs atgūt. Aprakstīta EEK kredīta līdzekļu sadales kārtība ar komercbanku starpniecību, kā arī raksturotas grūtības to aizdevumu atgūšanā, kuru atmaksu garantēja maksātnespējīgās komercbankas. Vēstulē arī aprakstīts, kas tika darīts, lai uzlabotu kredīta riska analīzi un nākotnē nodrošinātu savlaicīgu norēķināšanos ar ārvalstu kreditoru- EEK. Izteikta piekrišana tam, ka saskaņā ar augstāk minēto papildu saprašanās memorandu bez konsultēšanās ar EEK kredītu nedrīkst atkārtoti izmantot. EEK 1996. gada 5.februāra vēstulē tika atgādināts, ka bez konsultēšanās ar EEK tās sniegto kredītu nedrīkst atkārtoti izmantot. Vēstulē izteikta doma, ka EEK kredīts sākotnēji izmantots pretēji tam, kā bija iepriekš paredzēts, tas ir, atsevišķu projektu finansēšanai. Tiek ieteikts pienācīgi novērtēt kredīta risku, un regulāri informēt EEK par rezultātiem. Vēstulē izteikta doma, ka Latvijas Republikai jāveido uzkrājumi nākotnē paredzamo EEK kredīta zaudējumu segšanai.

Uz šo vēstuli atbilde sniegta FM 1996.gada 27. februāra vēstulē. Sakarā ar to, ka tajā laikā EEK kredīta lietotāju atmaksātās summas tika uzkrātas, un tās atkārtoti neizsniedza lietotājiem, vēstulē tiek izvirzīts priekšlikums par tās kredīta daļas, ko lietotāji atmaksājuši pirms termiņa, atmaksu EEK. Tika raksturots darbs, kāds veikts kredīta risku novērtēšanā. Vēstulē pausts arī viedoklis, ka Finanšu ministrija neatbalsta tūlītēju uzkrājumu veidošanu nākotnē paredzamo zaudējumu segšanai, jo nav pareizi palielināt budžeta deficītu jau tūlīt, veidojot šādus uzkrājumus, ja kredīts ārvalstu kreditoriem jāatmaksā pēc vairākiem gadiem, šajā gadījumā EEK G-24 kredīts jāatmaksā 2000.gadā. Jāņem vērā arī tas, ka Latvijas Republikai ir saistības arī pret citiem ārvalstu kreditoriem, tādēļ attiecībā pret tiem nebūtu pareizi veidot uzkrājumus viena atsevišķa kredīta zaudējumu segšanai.

1996.gada 29. marta EEK vēstulē minēts, ka tā atbalsta FM darbu kredīta riska novērtēšanā, un arī turpmāk vēlēties saņemt jaunāko informāciju par šo jautājumu. Atbildot uz FM 1996.gada 27.februāra vēstulē izteikto priekšlikumu atmaksāt daļu EEK kredīta, tiek ieteikts pirms lēmuma pieņemšanas šajā jautājumā kopā ar SVF pienācīgi izvērtēt Latvijas maksājumu bilances situāciju un valūtas rezervju nepieciešamību. Vēstulē arī minēts, ka ne aizdevuma līgumā starp EEK un Latvijas Republiku, ne aizņemšanās līgumā starp EEK un bankām nav paredzēta kredīta pirmstermiņa atmaksā, tādēļ, ja Latvijas Republika vēlētos kādu aizdevuma daļu atmaksāt pirms termiņa, tai būtu jāsedz visas ar to saistītās papildu izmaksas.

Ja nav iespējams atgriezt atmaksātos kredītus, tad pēc tik lieliska kredītreitinga Latvijai būtu visas izredzes saņemt EK atļauju sadalīt atmaksātos kredītus.

Komisija savā praktiskajā darbībā un pēc sarunas ar Valsts kases direktoru A. Veisu un Valsts kases atbildīgajiem darbiniekiem konstatēja, ka Valsts kasē nav pilnas informācijas par situāciju ārvalstu kredītu atmaksāšanā un uzraudzībā. Jāpauž, kur tā ir palikusi? Pirms reformu veikšanas, ko iesāka 1996.g. FM valsts sekretāres vietniece J. Sudraba un finanšu ministra v.i. A. Šķēle, Ārējā parāda vadības departamentā bija pilna un kompjuterizēta uzskaitē par kopējo situāciju un atsevišķiem maksājumiem. Valsts kase no 1997.g. 1. janvāra pilnībā atbild par ārējo parādu. 9 mēnešus ar to nodarbojoties, A. Veiss komisijai ziņo: "Pilnīgas uzskaites, no kā un kādas summas jāsaņem, kādos termiņos, nav, liela daļa kredītu gājušas caur komercbanku sistēmu, caur savstarpēji pakārtotiem līgumiem, vispirms Latvijas Bankai slēdzot līgumus ar Finanšu ministriju, Finanšu ministrijai slēdzot līgumus komercbankām un komercbankām- ar galalietotājiem. Grūtākie kredītu atgūšanas gadījumi ir tur, kur bankrotējusi vai nu komercbanka vai lietotājs, vai arī abi, palaikam nav dokumentu, kas dotu iespēju pilnīgi precīzi noteikt, cik vēl nav nomaksāts, ir informācija par naudas kustību, bet nav zināms, kas un kādiem nolūkiem veicis šīs operācijas."

Diemžēl jāatzīmē arī, ka Valsts kases speciālisti iesniedza komisijai neprecīzu informāciju par EEK G-24 kredītu daļas 10 milj. USD lauksaimniecības pārstrādes uzņēmumiem izmaksu novērtējumu, ieskaitot kredītu atmaksāšanas iemaksas rezerves fondā.

Atgriežoties pie jautājuma par FM kontroles mehānismu un sadarbību ar auditorfirmām, jāatzīmē, ka Finanšu ministrijai kā viens no uzdevumiem minēts ārvalstu kredītu izlietošanas uzraudzība saskaņā ar akceptētajiem biznesa plāniem un tas, ka ne retāk kā vienu reizi ceturksnī jāiesniedz FM Ekonomikas un finanšu komitejai pārskatus par kredītu izmantošanu.

Finanšu Ministrijas vienīgais kontroles mehānisms, kas darbojās, ir audita slēdzieni saņemšana. Pirmos līgumus ar auditorfirmām FM noslēdza tikai 1994.gada maijā. Tādējādi no 1993.gada aprīļa, kad sāka izmaksāt pirmos kredītus no EEK aizdevuma, līdz 1994.gada maijam uzraudzība praktiski netika veikta.

Finanšu ministrija izvēlējusies auditorfirmas, kurām jāveic regulāras pārbaudes pie kredītu lietotājiem, jānoskaidro to finansiāli ekonomiskais stāvoklis un saņemto kredītu atmaksas iespējas. Auditorfirmas "Interaudits", "Invest-Rīga", SIA "Grāmatvedis", "Cooper & Lybrand" un "Price Waterhouse" līdz 1996.gada 1.jūlijam pārbaudījušas 69% no visas G-24 un STF kredītu lietotājiem izsniegtās kredītu kopsummas. Auditori par drošiem kredītiem, ko lietotāji atmaksās termiņā, atzinuši tikai 8% no pārbaudītajiem kredītiem. Auditori konstatēja, ka uz 1995.gada 1.janvāri biznesa plānos neparedzētiem mērķiem izlietotā summa bija Ls 13,8 milj. Pēc noteikumiem šādā veidā izmantotie līdzekļi kredīta lietotājiem jāatmaksā pirms termiņa. Uz 1996.gada 1.janvāri pirms termiņa atmaksāti tikai 3,6 milj.Ls.

Finanšu ministrija par ārvalstu kredītu izlietošanas pārbaūžu veikšanu no valdības garantēto ārvalstu aizdevumu rezerves fonda samaksājusi USD 454 243, t.sk. "SIA Invest Rīga" - USD 111 264, valsts auditorkontroles firmai "Interaudits" un USD 201 829, SIA "Grāmatvedis" - USD 42 426, SIA "Cooper & Lybrand" - USD 60 910 un auditorfirmai "Price Waterhouse" - USD 37 814. Šī summa lielā mērā ir izlietota nelietderīgi, jo daudzi auditu slēdzieni nedod pareizu priekšstatu par kredīta atdošanas iespējām.

Līdz 1997.gada 1.janvārim pārbaudīti G-24 un SVF (STF-1, STF-2) kredīti par Ls 35,62 milj. Par drošiem kredītiem, ko lietotāji atmaksās termiņā, auditori atzinuši Ls 3,03 milj. vai 8% no visiem pārbaudītajiem kredītiem. Auditorpārbaudēs konstatēts, ka Ls 11,04 milj. vai 30% no pārbaudītajiem kredītiem izmantoti biznesa plānos neparedzētiem mērķiem.

Komisija, mēģinot veikt Saeimas doto uzdevumu noteikt personisko atbildību, ir saskārusies ar situāciju, ka Saeimas komisijai tiek uzdots pēc savas būtības neraksturīga funkcija- dot tiesisku atzinumu par personu vainas pakāpi. Komisija, pētot un apkopojot materiālus, kas saistās ar kredītu piešķiršanu un to izlietošanu, ir atradusi atzimumus par rupjiem pārkāpumiem kredītu izsniegšanā un apsaimniekošanā, bet, mēģinot noteikt personisko atbildību kredītu izsaimniekotājiem, konstatējusi, ka valsts institūcijās nav reglamentēta iekšējā darba pienākumu sadale, līdz ar to (runājot par ministrijām) nav noteikti darba pienākumi, no kuriem varētu secināt konkrētu personu atbildības pakāpi. Izveidojusies tāda situācija, ka ministriju amatpersonas uzņemas atbildību par visu un reizē ne par ko, neatkarīgi no ministrijā ieņemamā amata.

Lai veicinātu G-24 kredītu līdzekļu mērķtiecīgāku izmantošanu, komisija ierosina Saeimai noklausīties Finanšu ministrijas valsts sekretāres vietnieces I.Sudarbas personā, skaidrojumu par EEK sarakstes rezultātiem un par iespēju veikt īstermiņa kredītēšanu, izmantojot atmaksātos G-24 kredītus (nolūkā samazināt zaudējumus, ko rada šo līdzekļu uzglabāšana Latvijas Bankas kontā.), kā arī lūgt Finanšu ministru sniegt atskaiti par situāciju valsts garantēto kredītu atgriešanā uzņēmumos, kuri pakļauti privatizācijai. (Latvijas Gāze, Latvijas Nafta u.c.)

Lai ierobežotu iespēju nākotnē izsaimniekot kredītus, komisija nolēmusi atbalstīt prokuratūras priekšlikumus par grozījumiem vairākos normatīvajos aktos.

Pirmstiesas izmeklēšanu krimināllietās, kas ierosinātas par ārvalstu kredītu saņemšanas krāpšanas ceļā faktiem, par saņemto ārvalstu kredītu izlietošanas uzņēmējdarbībai vai kredītīgumā neparedzētajiem faktiem, par saņemto ārvalstu kredītu piesavināšanās faktiem, kavē sekojoši apstākļi:

1. LR MK 1996.g. 19. marta "Noteikumi par revīzijas veikšanu pēc procesa virzītāja pieprasījuma" nenodrošina iespējas noteikt nevalstisko uzņēmumu, kuriem galvenokārt tika piešķirti ārvalstu kredīti, saimnieciskās un finanšu darbības revīzijas, jo saskaņā ar šo Noteikumu 4.p. procesa virzītājam piešķirtās tiesības revīzijas veikšanai izraudzīties revidentu nav realizējamas, par cik valstī darbojošās institūcijas, kas tiesīgas veikt revīzijas, Noteikumos nav noteiktas. Saskaņā ar likumiem revīzijas ir tiesīgas veikt sekojošas institūcijas- Valsts Kontrole, VID Neatkarīgā revīzijas pārvalde un zvērīnāti revidenti. No šīm trim institūcijām Valsts Kontrole vispār neveic nevalstisko uzņēmumu saimnieciskās un finansiālās darbības revīzijas, VID Neatkarīgā revīzijas pārvalde atbilstoši 1993.g. 11.novembra likuma "Par valsts ieņēmuma dienestu" 2.p.5.p. tās veic tikai gadījumos, kad jānovērš un jāatklāj noziegumi valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto maksājumu jomā, bet zvērīnāti revidenti revīzijas veic par maksu.

2. Saskaņā ar minēto Noteikumu 11.p. revidenta rīcībā nododami grāmatvedības dokumenti. Pie tam ar 16.p. paredzēta uzņēmuma vadītāja atbildība par grāmatvedības datu ļaunprātīgu sagrozīšanu, oficiāli noteikto pārskatu neiesniegšanu vai grāmatvedības dokumentu nozaudēšanu, bet Latvijas KK 147.-3 p. paredzēta atbildība par grāmatvedības datu apzinātu sagrozīšanu vai slēpšanu. Ne speciālajā likumā, ne

krimināllikumā nav paredzēta atbildība uzņēmuma vadītājam par grāmatvedības dokumentu nekārtošanu, kas rada situācijas, kad uzņēmumos vispār netiek kārtota grāmatvedības uzskaitē un līdz ar to nav iespējama revīziju izdarīšana.

3. Ar tradicionālām Kriminālprocesuālajā likumā paredzētajām pierādījumu iegūšanas metodēm (liecinieku un cietušo nopratināšanām, dokumentālo revīziju un ekspertīžu noteikšanām, lietiskiem pierādījumiem un citiem dokumentiem- Latvijas KK 49 un 50.pantos noteiktajā kārtībā) nav iespējams pierādīt personu, kas saņēmušas ārvalstu kredītus, darbību subjektīvo pusi, līdz ar to problemātiska kļūst nozieguma sastāva konstatēšana viņu darbībās.

4. Ar LR 1997.gada 25.februāra likumu izdarīti grozījumi Latvijas kriminālkodeksā- izslēgts KK 161-4.p., kurā bija noteikta kriminālatbildība par fiktīvu uzņēmējdarbību nolūkā saņemt banku kredītu, lai to izmantotu uzņēmuma (uzņēmējdarbības) darbībai neparedzētiem mērķiem. Šī likuma pārejas noteikumi nosaka, ka tikai tiesu un pirmstiesas izmeklēšanas lietvedībā esošajās lietās par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti līdz likuma spēkā stāšanās dienai un kvalificēti pēc Latvijas KK 161-4.p. nodarījuma kvalifikācija atstājama negrozīta. Pārejas noteikumi šajā redakcijā liedz iespēju pašlaik ierosināt krimināllietas un saukt vainīgās personas pie kriminālatbildības par fiktīvu uzņēmējdarbību nolūkā saņemt banku kredītus un izlietot tos uzņēmējdarbībai neparedzētiem mērķiem, par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti 1993.-1994.gados un tiek atklāti pašlaik vai par kuriem ierosinātas krimināllietas pēc citiem kriminālkodeksa pantiem.

5. Latvijas KK 161-9.p., kas paredz kriminālatbildību par kredītiestādes krāpšanu, tanī skaitā kredīta izmantošanu kredītligumā neparedzētiem mērķiem, ir spēkā tikai no 1995.gada novembra un ir bargāks. Nepieciešams izdarīt grozījumus 1997.gada 25. februāra likuma pārejas noteikumos, paredzot, ka Latvijas KK 161-4.p. piemērojams par visiem nodarījumiem, kas izdarīti līdz šī likuma spēkā stāšanās brīdim.

Komisijas priekšsēdētājs:

V. Stikuts

Komisijas priekšsēdētāja vietnieks:

O. Grīgs

Komisijas locekļi:

J. Bunkšs

E. Grinovskis

K. Čerāns

A. Golubovs

A. Seile

Ar ziņojumu iepazīnos. (K) K. Čerāns

Savas iebildes par gala ziņojumu
izteikšu Saeimas plenārsēdē pēc ziņojuma
apstiprināšanas. Grīgs / Grīgs

Ar ziņojumu iepazīnos. Dokumentāru ziņojumu izteikšu
Saeimas sēdē. J. Bunkšs / J. Bunkšs

2/2

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMAS DEPUTĀTS

Jēkaba ielā 11, Rīga, LV 1811

Tālrunis: 708 7111 - Fakss: 708 7100

1997.gada 8.oktobrī

Latvijas Republikas 6.Saeimas
Prezidijam

Lūdzu izdalīt deputātiem papildus informāciju, kura saņemta pēc Parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai noskaidrotu G-24 kredītu piešķiršanas pareizību, to atmaksāšanas iespējas un personiskās atbildības noteikšanas iespējas šo kredītu izsaimniekotājiem, ziņojuma iesniegšanas Prezidijam.

Pielikumā: LR Finanšu ministrijas vēstule "Par parlamentārās izmeklēšanas komisijas ziņojumu"

6.Saeimas deputāts

V.STIKUTS

SAEIMAS KANCELEJA

- 8. 10. 1997

Nr. 41521

1440

LATVIJAS REPUBLIKAS FINANSU MINISTRIJA

Smilšu ielā 1, Rīgā, LV-1919, tel. 7226672, telekss 161232 Nauda LV, fakss (371) 7820010

Rīgā

07.10.1997.

Nr. 1.5/1673

Uz _____

Nr. _____

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas,
lai noskaidrotu G-24 kredītu piešķiršanas
pareizību, to atmaksāšanas iespējas un
personiskās atbildības noteikšanas
iespējas šo kredītu izsaimniekotājiem
a. god. priekšsēdētājam V.Stikuta kungam

Par parlamentārās izmeklēšanas komisijas ziņojumu

Finansu ministrija ir saņēmusi un iepazinusies ar Latvijas Republikas 6. Saeimas izveidotās Parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai noskaidrotu G-24 kredītu piešķiršanas pareizību, to atmaksāšanas iespējas un personiskās atbildības noteikšanas iespējas šo kredītu izsaimniekotājiem ziņojumu. Finansu ministrija atzinīgi novērtē komisijas veikto darbu G-24 kredītu piešķiršanas mehānisma kļūdu analizē, kā arī valstij radīto zaudējumu cēloņu noteikšanā.

Vienlaikus vēlamies izteikt savus apsvērumus par atsevišķiem komisijas ziņojumā skartajiem jautājumiem.

Nepiekrītam secinājumam, ka Valsts kasei nav pilnas informācijas par situāciju ārvalstu kredītu atmaksāšanā un uzraudzībā. Valsts kases informatīvā datu bāze, kas tiek uzlabota un papildināta, nodrošina pilnu informāciju par aizdevumu atlikumiem un atmaksātajām summām, kas tiek regulāri salīdzināta ar Latvijas Bankas uzskaites datiem. Uzskatām, ka Finansu ministrijā un Valsts kasē veiktās reformas ir attaisnojušās, tās ir nodrošinājušas Rietumeiropā pieņemtas prakses ieviešanu valsts finansu līdzekļu pārvaldē un ļauj efektīvāk vadīt valsts kredītresursus.

Finansu ministrija, veicot ārvalstu aizdevumu izmantošanas uzraudzību un atmaksas iespēju novērtēšanu, regulāri analizē aizdevumu lietotāju finansu pārskatus (bilances, peļņas un zaudējumu aprēķinus, gada pārskatus), uzskaites sistēma Valsts kasē nodrošina pilnīgu informāciju par aizdevumu lietotāju veiktajiem maksājumiem. Tiek aprēķināti un izvērtēti tālāk minētie rādītāji:

- likviditātes rādītāji, kas raksturo uzņēmuma spēju dzēst īstermiņa saistības;

- saistību jeb maksāspējas rādītāji, kas atspoguļo uzņēmuma spēju dzēst visas saistības;

- aprites rādītāji, kuri raksturo uzņēmuma līdzekļu izmantošanas efektivitāti;
- rentabilitātes rādītāji, kas atspoguļo uzņēmuma darbības galarezultātu.

Apkopojot šo informāciju, Finanšu ministrija novērtē aizdevumu lietotāju finansiālo stāvokli, kas ļauj prognozēt kredītu atmaksas iespējas. Tas ir nepieciešams, lai plānotu, kādi zaudējumi nākotnē varētu rasties, ja aizdevumu lietotāji nespēs pildīt savas saistības.

Tiek organizētas arī ārvalstu aizdevumu izmantošanas auditorpārbaudes. Nevaram piekrist, ka par auditorfirmu pakalpojumiem Finanšu ministrija būtu nelietderīgi iztērējusi naudas līdzekļus, jo auditorpārbaudes dod iespēja atklāt dažādus riska faktoros aizdevumu lietotāju darbībā, kurus nevar atklāt, analizējot tikai finanšu pārskatus. Tādā veidā auditorslēdzienu un finanšu pārskatu izvērtēšana savstarpēji papildina viena otru, radot pilnīgāku kopainu par katra aizdevuma atmaksas iespējām.

Jāpiebilst, ka auditorfirmas, kuras Finanšu ministrija piesaistīja ārvalstu aizdevumu izlietošanas pārbaudēm, tika izraudzītas konkursa kārtībā, izvēloties izdevīgākos piedāvājumus. Lai nākotnē samazinātu auditorpārbaudžu izmaksas, slēdzot līgumus ar ārvalstu aizdevumu lietotājiem ir noteikts, ka auditorpārbaudžu izmaksas sedz aizdevumu lietotāji.

Vēlamies vērst Jūsu uzmanību, ka nevienā no normatīvajiem aktiem, kas regulēja G-24 kredītu piešķiršanu un uzraudzību, nebija noteikta metodika, kādā jāveic aizdevumu uzraudzība, tāpēc Finanšu ministrija kā efektīvāko uzraudzības veidu izraudzījās auditorpārbaudes. Bez tam 1994. gadā, kad notika pirmās auditorpārbaudes, vēl bija izmaksāta mazākā daļa G-24 kredītu.

Strīds starp SWH un likvidējamo a/s "Banka Baltija" tika izskatīts Latvijas Tirdzniecības un Rūpniecības kameras šķīrējtiesā (likumīgi atzīta Latvijas Republikā) 1996. gada 9. oktobrī, t.i., līdz a/s "Banka Baltija" valdības kredītu nodošanai apkalpošanai a/s "Pareks-banka". G-24 un Starptautiskā valūtas fonda kredītlietas tika nodotas tikai 1997. gada 9. maijā. Līdz lietu nodošanai Finanšu ministrijai nebija likumīgu tiesību ietekmēt šīs lietas gaitu. Tiesas spriedums par savstarpēju ieskaitu ir pamatots ar to, ka SWH izstrādāja a/s "Banka Baltija" informatīvo sistēmu, kura netika apmaksāta un pārtraukta tās finansēšana, savukārt SWH ir parādā a/s "Banka Baltija" sakarā ar SVF aizdevumu, kura galīgais atmaksas termiņš ir 1998. gada 5. aprīlis. Saskaņā ar šķīrējtiesas reglamentu, kurš apstiprināts LR Tieslietu ministrijā, šķīrējtiesas spriedums ir galīgs un nav pārsūdzams. Jāpiezīmē, ka ir spēkā Finanšu ministrijas kreditora prasība pret a/s "Banka Baltija" par minētā kredīta atmaksu, kuru sākotnēji iesniedza Latvijas Banka Finanšu ministrijas vārdā.

Lietas par kredītu piedziņu pret Liepājas gaļas kombinātu, Jēkabpils gaļas kombinātu un saldētavām, Balvu gaļas kombinātu (SIA "Balga"), Daugavpils piena kombinātu nav pārtrauktas, bet piedziņas process turpinās. Tā a/s

“Daugavpils piens” ar Latgales apgabaltiesas 1997. gada 12. augusta spriedumu ir atzīta par maksātnespējīgu, ir iecelti administratori un Finanšu ministrija ir iesniegusi kreditora pretenziju par aizdevuma pamatsummas, procentu un soda naudas piedziņu. Ar Kurzemes apgabaltiesas 1996. gada 18. decembra spriedumu VAS “Liepājas gaļas kombināts” atzīta par maksātnespējīgu un ar 1997. gada 12. maija tiesas lēmumu ir uzsākta bankrota procedūra. SIA “Balga” ir atzīta par maksātnespējīgu ar Latgales apgabaltiesas 1997. gada 14. jūlija lēmumu ar aresta uzlikšanu pamatlīdzekļiem un naudas līdzekļiem. Arī pret pārējiem piena un gaļas pārstrādes uzņēmumiem, kuri ir parādnieki, ir ierosināta tiesvedība, kas atrodas dažādās procesa stadijās.

Finanšu ministrijas sarakste ar EEK par aizdevuma atmaksas iespējām turpinājās arī pēc deputātu komisijas atzinumā minētā 1996. gada 29. marta līdz 1996. gada 21. novembrī no EEK tika saņemta konkrēta informācija par atmaksas iespējām. Nosacījumi bija neizdevīgi: minimālā atmaksājama summa 20 milj. ECU un soda nauda par ātrāku atmaksu 0,7%. Ja atmaksātā summa ir mazāka, soda procenti tiek noteikti vēl lielāki. 1996. gada 1. decembrī Finanšu ministrijas rīcībā bija atmaksātie līdzekļi 9,4 milj. USD vai 7,4 milj. ECU apmērā. Aprēķinot kopējās atmaksāšanas izmaksas un veicamos procentu maksājumus, tika pieņemts lēmums aizdevumu neatmaksāt.

Pārņemot valsts ārējā parāda vadības funkciju Valsts kasē, uzsākts īstenot aktīvu parāda vadības politiku ar mērķi minimizēt apkalpošanas izdevumus. Pamatojoties uz situācijas analīzi, tika pieņemts lēmumus atmaksātos G-24 aizdevumu līdzekļus izvietot depozītos. Aizdevumi ir ar mainīgo procentu likmi un maksājuma periods 6 mēneši. Lai neriskētu ar procentu likmju svārstībām nelabvēlīgā virzienā, pieņemts lēmums depozītu likmi fiksēt tajā pašā dienā, kad tiek fiksēta aizdevuma likme. Šobrīd visi G-24 aizdevumu atmaksātie līdzekļi ir izvietoti depozītos ar depozītu procentiem: 5,735% “AB Svenska Exportcredit” pret aizdevēja likmi 6,38%; 5,8125% “Finnish Exportcredit” pret aizdevēja likmi 6,94% un 5,82% EEK pret aizdevēja likmi 5,84%, pamatojoties uz noslēgtajiem līgumiem starp Finanšu ministriju un Latvijas Banku.

Bez tam informējam, ka šobrīd tiek uzsāktas sarunas par iespēju veikt “Finnish Exportcredit” un citu aizdevumu pirmstermiņa atmaksas.

Ņemot vērā augstāk minēto, lūdzam pārskatīt Jūsu vadītās parlamentārās izmeklēšanas komisijas ziņojumu, ņemot vērā šajā vēstulē izteiktos papildinājumus un precizējumus.

Ar cieņu,
valsts sekretāre

V. Andrējeva

1997. gada 10. okt.

Pamatojoties uz Saeimas
 kārtības rullī 436. pantā
 ierosinām Saeimas lēmumprojektu
 „Par Parlamentārās ierētniecības
 komisijas, lai romaidētu G-24 kredītu
 piešķiršanas procedūru, te atvēršanas
 iespējas un personu atbildības uzturēšanu
 iespējamā šo kredītu izmērītajiem,
 ziņojumu apstiprināšanai” nodot
 budžeta jomā (nodokļu) komisijai
 papildus rīko ievēšanai un ziņojumu
 mērķu fonda precizēšanai

I. Būris / I. Būris /

Cepis / Cepis /

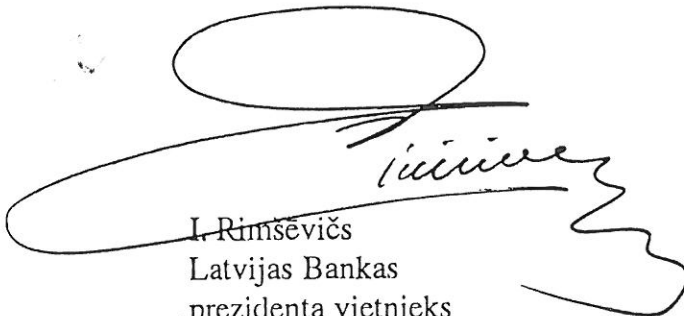
Rīgā 16.09.1997.
Nr. 15-022/092

V. Stikuta k-gam
Latvijas Republikas 6. Saeimas
parlamentārās izmeklēšanas
komisijas priekšsēdētājam
Jēkaba ielā 11
Rīga, LV-1811

Par izsniegto G-24 kredītu atmaksu

Atbildot uz Jūsu 1997. gada 11. septembra vēstuli Nr. 9/20-22, sniedzam aktualizētu informāciju par izmaiņām G-24 kredītu atmaksā, kā arī aizdevumu līgumos paredzētos atmaksas termiņus.

Pielikumā: informācija par G-24 kredītu atmaksu uz 6 lapām.

I. Rimševičs
Latvijas Bankas
prezidenta vietnieks

A. Birka
A. Birka
Latvijas Bankas
Valūtas operāciju pārvaldes
Ārējā parāda vadības daļas vadītāja

SAIMNIECĀRŠĀ KANCELEJA

17. 09. 1997

6578-d

G-24 kredītu atmaksa

(stāvoklis uz 15.09.1997)

Eiropas Ekonomiskās kopienas aizdevums

Banka	Kredīta saņēmājs	Kredīta summa USD	Atmaksāts USD	Atlikums USD	Atmaksas termiņš
AKB Olimpija	Pikar	480,000.00	480,000.00	0.00	04-May-95
AKB Olimpija	Balt-Net	500,000.00	500,000.00	0.00	19-May-96
AKB Olimpija*	Ceplis	500,000.00	0.00	500,000.00	25-Mar-00
AKB Olimpija	Zilītes	500,000.00	500,000.00	0.00	13-May-95
AKB Olimpija*	ARRA	300,000.00	0.00	300,000.00	25-Mar-00
AKB Olimpija	Metpar	480,000.00	480,000.00	0.00	04-May-95
AKB Olimpija	SBS	470,000.00	470,000.00	0.00	04-May-95
AKB Olimpija*	Kapar	370,000.00	0.00	370,000.00	25-Mar-00
AKB Olimpija	Lears	3,000,000.00	3,000,000.00	0.00	13-May-95
Balt.tranz.banka	Wolf-System	491,000.00	491,000.00	0.00	29-Sep-96
Balt.tranz.banka	LatStek	480,000.00	480,000.00	0.00	18-Dec-95
Balt.tranz.banka	Baltijas Ķieģelis	500,000.00	500,000.00	0.00	09-Jun-96
Banka Baltija*	Faber	2,100,000.00	0.00	2,100,000.00	25-Mar-00
Banka Baltija	Saiva	400,000.00	400,000.00	0.00	30-Sep-96
Finansu ministrija	LPU (bezcerīgie kredīti)	190,285.53	190,285.53	0.00	16-Apr-95
Finansu ministrija	LIB	4,000,000.00	3,101,198.48	898,801.52	15-Mar-00
Finansu ministrija	Latvijas Nacionālā	970,588.24	240,000.00	730,588.24	25-Mar-00
Finansu ministrija	Valsts invest.	3,500,000.00	0.00	3,500,000.00	25-Mar-00
Finansu ministrija	Iekšlietu ministrija	1,751,828.39	0.00	1,751,828.39	25-Mar-00
Finansu ministrija	Iekšlietu ministrija	3,839,124.00	0.00	3,839,124.00	25-Mar-00
Finansu ministrija	Latvijas Nacionālā Opera	204,916.78	0.00	204,916.78	25-Mar-00
Finansu ministrija	Latvijas Gāze	14,000,000.00	1,821,140.49	12,178,859.51	01-Sep-99
Finansu ministrija	Agroķīmija	3,000,000.00	3,000,000.00	0.00	20-Apr-96
Finansu ministrija	Latvijas Attīst. Aģentūra	1,200,000.00	300,000.00	900,000.00	16-Aug-99
Kredīts zemniekiem	Lauksaimnieki	1,000,000.00	1,000,000.00	0.00	30-Apr-95
Latv. Invest. Banka	LIB	1,700,000.00	1,700,000.00	0.00	15-Mar-00
Latv. Invest. Banka	Egle	200,000.00	200,000.00	0.00	08-Dec-95
Latv. Krājbanka	Kredīts zemniekiem	60,000.00	60,000.00	0.00	30-Apr-96
Finansu ministrija	Latvenergo	4,932,877.44	0.00	4,932,877.44	15-Dec-99
Latv.depoz.banka*	Aleta	300,000.00	67,485.00	232,515.00	25-Mar-00
Latv.industr.banka	Usma	500,000.00	500,000.00	0.00	26-May-96
Latv.industr.banka	Lejietes indiv.uzņēmums	500,000.00	500,000.00	0.00	02-Jun-96
Latv.Industr.Banka	Krogzemji	500,000.00	500,000.00	0.00	25-May-95
Latv.Univers.Banka	LPU Kurzemes piens	560,000.00	471,331.16	88,668.84	01-Jul-99
Finansu ministrija	Kredīts zemniekiem	940,000.00	940,000.00	0.00	30-Oct-96
Parekss-Banka	Kuldīgas Bērzi	70,000.00	70,000.00	0.00	21-Jan-97
Sakaru Banka	Rigonda	400,000.00	400,000.00	0.00	04-Feb-97
Trasta komercb.	Balta-Ruta	450,000.00	450,000.00	0.00	28-May-96
Zemes Banka	Indriksoni	80,000.00	80,000.00	0.00	01-Jun-96
Zemes Banka	LPU Rīgas Miesnieks	1,740,000.00	1,740,000.00	0.00	20-Mar-00
Zemes Banka	LPU Valmieras gaļas	992,689.00	0.00	992,689.00	20-Mar-00
Finansu ministrija	LPU Liepājas gaļas komb.	560,000.00	560,000.00	0.00	16-Apr-97
Finansu ministrija	LPU Banga	70,000.00	70,000.00	0.00	16-Apr-97
Finansu ministrija	LPU Rēzeknes gaļas komb.	127,599.00	72,598.75	55,000.25	01-Jul-99
Zemes Banka	Elste	500,000.00	500,000.00	0.00	04-May-96
Finansu ministrija	LPU Jēkabpils gaļas komb.	238,933.00	238,933.00	0.00	16-Apr-97

20

Banka	Kredīta saņēmējs	Kredīta summa USD	Atmaksāts USD	Atikums USD	Atmaksas termiņš
Zemes Banka	NOI	490,000.00	490,000.00	0.00	04-May-96
Finansu ministrija	LPU Daugavpils piena	175,000.00	175,000.00	0.00	16-Apr-97
Finansu ministrija	LPU Preiļu siers	280,000.00	280,000.00	0.00	16-Apr-97
Finansu ministrija	LPU Rēzeknes piena	1,120,000.00	1,120,000.00	0.00	01-Jul-99
Finansu ministrija	LPU Aizputes SVR	490,000.00	0.00	490,000.00	01-Jul-99
Finansu ministrija	LPU Jēkabpils piena komb.	140,000.00	140,000.00	0.00	16-Apr-97
Finansu ministrija	LPU Saldus piena komb.	180,000.00	180,000.00	0.00	16-Apr-97
Finansu ministrija	LPU Daugavpils gaļas	840,000.00	840,000.00	0.00	01-Jul-99
Zemes banka	LPU Rīgas piena	343,465.00	0.00	343,465.00	20-Mar-00
Zemes banka	Rit-Line	495,000.00	495,000.00	0.00	04-May-96
Zemes banka	Nagļi	100,000.00	100,000.00	0.00	04-May-95
Zemes banka	Pērle	500,000.00	500,000.00	0.00	04-May-95
Finansu ministrija	LPU Krāslavas piens	137,212.75	26,661.32	110,551.43	01-Jul-99
Finansu ministrija	LPU Jēkabpils saldētava	35,000.00	35,000.00	0.00	16-Apr-97
Zemes Banka	Magroteks	485,000.00	485,000.00	0.00	04-May-96
Finansu ministrija	LPU Sviesta siera eksports	250,000.00	196,100.00	53,900.00	01-Jul-99
Zemes banka	Lido	450,000.00	450,000.00	0.00	31-May-96

Kopā 34,573,785.40

[Signature]
15.09.97

A. Bīnce
15.03.97
J. Jurel
16.09.1997

"AB Svenska Exportkredit" aizdevums

Banka	Kredīta saņēmējs	Kredīta summa USD	Atmaksāts USD	Atlikums USD	Atmaksas termiņš
Aizkraukles Banka	Zemnieki	12,000.00	12,000.00	0.00	01-Nov-94
Aizkraukles Banka	Zemnieki	6,000.00	6,000.00	0.00	15-Nov-94
Aizkraukles Banka	Zemnieki	5,653.00	5,653.00	0.00	01-Nov-94
Aizkraukles Banka	Zemnieki	43,000.00	43,000.00	0.00	01-Nov-94
Aizkraukles Banka	Zemnieki	111,100.00	111,100.00	0.00	19-Oct-94
AKB Olimpija	Zemnieki	50,000.00	50,000.00	0.00	29-Oct-94
AKB Olimpija*	Taurenē koks	500,000.00	0.00	500,000.00	10-Sep-00
AKB Olimpija*	Taurenē koks	2,000,000.00	0.00	2,000,000.00	10-Sep-00
AKB Olimpija*	RBS-TV	1,830,000.00	0.00	1,830,000.00	10-Sep-00
AKB Olimpija*	Mita	200,000.00	0.00	200,000.00	10-Sep-00
AKB Olimpija*	Colla	500,000.00	0.00	500,000.00	10-Sep-00
AKB Olimpija*	Galor	120,000.00	0.00	120,000.00	10-Sep-00
AKB Olimpija*	Klētnieks	86,000.00	0.00	86,000.00	10-Sep-00
Alejas k/banka*	Antaris	400,000.00	325,980.00	74,020.00	10-Sep-00
Alejas k/banka*	Latlin	200,000.00	0.00	200,000.00	10-Sep-00
Alejas k/banka*	Orion	480,000.00	0.00	480,000.00	10-Sep-00
Alejas k/banka*	Latinkom	145,000.00	0.00	145,000.00	10-Sep-00
Alejas k/banka*	Housebuilding	300,000.00	116,586.00	183,414.00	10-Sep-00
Alejas k/banka*	Inverta Holding	200,000.00	0.00	200,000.00	10-Sep-00
Alejas k/banka*	Latlin	300,000.00	0.00	300,000.00	10-Sep-00
Alejas k/banka*	Latgales Apiņi	200,000.00	0.00	200,000.00	10-Sep-00
Alejas k/banka	Zemnieki	230,000.00	230,000.00	0.00	09-Nov-94
Balt.tranz.banka	Latvbind	1,036,000.00	1,036,000.00	0.00	01-Nov-96
Balt.tranz.banka	Wolf-Lat-Balt	500,000.00	500,000.00	0.00	01-Nov-96
Balt.tranz.banka	Zemnieki	17,500.00	17,500.00	0.00	15-Nov-94
Banka Baltija*	Faber	200,000.00	0.00	200,000.00	10-Sep-00
Banka Baltija*	Man-Tess	2,950,000.00	0.00	2,950,000.00	10-Sep-00
Banka Baltija	Zemnieki	17,500.00	17,500.00	0.00	01-Nov-94
Banka Baltija	Zemnieki	851,300.00	851,300.00	0.00	20-Oct-94
Banka Baltija	Zemnieki	69,000.00	69,000.00	0.00	16-Nov-94
Banka Sigulda	Zemnieki	24,600.00	24,600.00	0.00	01-Nov-94
Bauskas banka	Zemnieki	160,000.00	160,000.00	0.00	19-Oct-94
Finansu ministrija	Iekšlietu ministrija	315,391.61	0.00	315,391.61	01-Mar-00
Finansu ministrija	Latvijas Nacionālā opera	1,926,040.39	0.00	1,926,040.39	10-Sep-00
Latv. invest. banka	AGM	227,000.00	227,000.00	0.00	23-Nov-96
Latv. invest. banka	Pērle	110,000.00	110,000.00	0.00	28-Oct-96
Finansu ministrija	Latvenergo	3,189,986.00	0.00	3,189,986.00	15-Dec-98
Latv.industr.banka	Berģu nams	300,000.00	300,000.00	0.00	01-Nov-96
Latv.industr.banka	Faber	500,000.00	500,000.00	0.00	20-Sep-96
Latv.Univers.banka	Zemnieki	10,000.00	10,000.00	0.00	03-Dec-94
Latv.Univers.banka	Zemnieki	10,000.00	10,000.00	0.00	14-Dec-94
Latv.Univers.banka	Zemnieki	20,000.00	20,000.00	0.00	15-Nov-94
Latv.Univers.banka	Zemnieki	1,143,000.00	1,143,000.00	0.00	19-Oct-94
Latv.Univers.banka	Zemnieki	4,500.00	4,500.00	0.00	01-Nov-94
Latv.Univers.banka	Zemnieki	3,942.00	3,942.00	0.00	01-Nov-94
Multibanka	Trans-Liepāja	400,000.00	400,000.00	0.00	01-Nov-96
Ogres komercbanka	Zemnieki	7,000.00	7,000.00	0.00	01-Nov-94
Ogres komercbanka	Zemnieki	150,000.00	150,000.00	0.00	21-Oct-94
Ogres komercbanka	Zemnieki	15,000.00	15,000.00	0.00	01-Nov-94

31

Banka	Kredīta saņēmējs	Kredīta summa USD	Atmaksāts USD	Atlikums USD	Atmaksas termiņš
Ogres komercbanka	Zemnieki	14,727.00	14,727.00	0.00	01-Nov-94
Ogres komercbanka	Zemnieki	8,000.00	8,000.00	0.00	01-Nov-94
Parekss-Banka	Romas līnija	1,500,000.00	1,500,000.00	0.00	10-Nov-95
Parekss-Banka	Nākotne	2,000,000.00	2,000,000.00	0.00	10-Nov-96
Parekss-Banka	Kukulis	250,000.00	250,000.00	0.00	10-Nov-96
Rietumu banka	Daugmaļi	380,000.00	380,000.00	0.00	10-Nov-96
Rīgas komercbanka	Tovāņev	500,000.00	500,000.00	0.00	26-Nov-96
Talsu komercbanka	Zemnieki	40,000.00	40,000.00	0.00	18-Oct-94
Talsu komercbanka	HEP	103,000.00	103,000.00	0.00	10-Nov-96
Tautas banka	Zemnieki	10,000.00	10,000.00	0.00	13-Nov-94
Trasta komercbanka	Doma	280,000.00	280,000.00	0.00	10-Nov-96
Tukuma banka	Zemnieki	80,000.00	80,000.00	0.00	25-Oct-94
Kopā				15,599,852.00	

J. J.
15.09.97

A. Birka Jurecl
15.09.97 16.09.1997

22

" Finnish Export Credit" aizdevums

Banka	Kredīta saņēmējs	Kredīta summa USD	Atmaksāts USD	Atlikums USD	Atmaksas termiņš
AKB Olimpija*	Aldona	200,000.00	0.00	200,000.00	10-Jun-00
AKB Olimpija*	Zemnieks	200,000.00	0.00	200,000.00	10-Jun-00
AKB Olimpija*	Rekos	200,000.00	0.00	200,000.00	10-Jun-00
AKB Olimpija*	Lauksaimnieks	25,000.00	0.00	25,000.00	10-Jun-00
Alejas Komercbanka	Kaijas	100,000.00	100,000.00	0.00	02-Feb-97
Balt.tranz.banka	Balt	200,000.00	200,000.00	0.00	20-Jan-97
Balt.tranz.banka	Dobe	200,000.00	200,000.00	0.00	20-Jan-97
Balt.tranz.banka	Turība	200,000.00	200,000.00	0.00	15-Feb-97
Banka Baltija*	Rīta Zvaigzne	200,000.00	0.00	200,000.00	10-Jun-00
Banka Baltija*	Vest	200,000.00	0.00	200,000.00	10-Jun-00
Banka Baltija*	Derm-Pharm-Riga	200,000.00	0.00	200,000.00	10-Jun-00
Finansu ministrija	Latvijas Nacionālā Opera	631,427.03	0.00	631,427.03	10-Dec-99
Latv. invest. banka	Rūta	160,000.00	160,000.00	0.00	27-Jan-97
Latv. kredītbanka	Birzgale	50,000.00	50,000.00	0.00	25-Jan-97
Finansu ministrija	Latvenergo	341,750.00	341,750.00	0.00	15-Dec-96
Latv.depoz.banka*	Au-Met	200,000.00	0.00	200,000.00	10-Jun-00
Multibanka	I.F.Decemviri	200,000.00	200,000.00	0.00	20-Jan-96
Multibanka	MDS	200,000.00	200,000.00	0.00	20-Jan-97
Multibanka	Iņķi	200,000.00	200,000.00	0.00	20-Jan-97
Multibanka	Zvejnieks	175,000.00	175,000.00	0.00	20-Jan-97
Multibanka	Mazupnieki	200,000.00	200,000.00	0.00	20-Jan-97
Parekss-Banka	Oši	200,000.00	200,000.00	0.00	21-Jan-97
Parekss-Banka	Wili's	160,000.00	160,000.00	0.00	21-Jan-97
Parekss-Banka	Ekju	200,000.00	200,000.00	0.00	21-Jan-97
Talsu komercbanka	H-G	109,000.00	109,000.00	0.00	19-Jan-97
Talsu komercbanka	Mačas	50,000.00	50,000.00	0.00	19-Jan-97
Ventspils ABB	Dālija	100,000.00	100,000.00	0.00	02-Feb-97
Ventspils ABB	Līgas	83,000.00	83,000.00	0.00	02-Feb-97
Ventspils ABB	Silavas	41,000.00	41,000.00	0.00	02-Feb-97

Kopā 2,056,427.03

* Saskaņā ar 1997. gada 14. maijā noslēgtajiem vienošanās protokoliem starp Finanšu ministriju un Latvijas Banku, ministrija ir apņēmusies atmaksāt maksātspējīgajām bankām izsniegtos aizdevumus.

Ju
15.09.97

A Birva
15.03.97

Ju
16.09.1997

Lauksaimniecības produkcijas pārstrādes uzņēmumiem piešķirtais G-24 aizdevums

Uzņēmums	Sākotnējā summa USD	Atmaksāts USD	Neatmaksātais kredīta atlikums uz 15.09.1997	Atmaksas termiņš *
Kurzemes piens	560,000.00	471,331.16	88,668.84	01-Jul-1999
Rēzeknes gaļas kombināts	140,000.00	84,999.75	55,000.25	01-Jul-1999
Daugavpils gaļas kombināts	840,000.00	840,000.00		
Rēzeknes piena kombināts	1,120,000.00	1,120,000.00		
Aizputes SVR	490,000.00	0.00	490,000.00	01-Jul-1999
Sviesta-siera eksports	490,000.00	436,100.00	53,900.00	01-Jul-1999
Liepājas gaļas kombināts	560,000.00	560,000.00		
Balga	70,000.00	70,000.00		
Jēkabpils gaļas kombināts	280,000.00	280,000.00		
Daugavpils piena kombināts	175,000.00	175,000.00		
Preiļu siers	280,000.00	280,000.00		
Jēkabpils piena kombināts	140,000.00	140,000.00		
Saldus piena kombināts	180,000.00	180,000.00		
Jēkabpils saldētava	35,000.00	35,000.00		
Krāslavas piens	140,000.00	29,448.57	110,551.43	01-Jul-1999
Rīgas miesnieks	1,740,000.00	1,740,000.00		
Valmieras gaļas kombināts	1,050,000.00	57,311.00	992,689.00	20-Mar-2000
Rīgas piens kombināts	840,000.00	496,535.00	343,465.00	20-Mar-2000
Cesvaines siera rūpnīca	140,000.00	140,000.00		
Ludzas gaļas kombināts	30,000.00	30,000.00		
Cēsu gaļas kombināts	100,000.00	100,000.00		
Ventspils pienotava	70,000.00	70,000.00		
Gaļas saldētava Nr.1	40,000.00	40,000.00		
Tukuma gaļas kombināts	100,000.00	100,000.00		
Liepājas saldētava	140,000.00	140,000.00		
Valmieras piena kombināts	250,000.00	250,000.00		
Kopā	10,000,000.00	7,865,725.48	2,134,274.52	

Atmaksāts kopsummā, 7,865,725.48

t. sk.,

no rezervēs fonda 190,285.53

no riska fonda 1,319,983.00

kredītņēmēji 6,355,456.95

* Atmaksas termiņš saskaņā ar Latvijas Bankas un Finanšu ministrijas 1995. gada 14. augusta līgumu Nr. 01/30 un 1997. gada 30. janvāra vienošanās protokolu pie šī līguma.

A. Birk
15.09.97

JM
15.09.97

55

Rīgā 15.10.1997.
Nr. 15-022/106

V. Stikuta k-gam
Latvijas Republikas 6. Saeimas
parlamentārās izmeklēšanas
komisijas priekšsēdētājam
Jēkaba ielā 16
Rīga, LV-1811

Par "Latvijas Republikas 6. Saeimas izveidotās Parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai noskaidrotu G-24 kredītu piešķiršanas pareizību, to atmaksāšanas iespējas un personiskās atbildības noteikšanas iespējas šo kredītu izsaimniekotājiem ziņojumu"

Latvijas Bankai, izskatot Latvijas Republikas 6. Saeimas izveidotās Parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai noskaidrotu G-24 kredītu piešķiršanas pareizību, to atmaksāšanas iespējas un personiskās atbildības noteikšanas iespējas šo kredītu izsaimniekotājiem ziņojumu, radušies vairāki jautājumi un iebildes.

1. Latvijā, tāpat kā visās valstīs, kuras savu neatkarību ieguva deviņdesmito gadu sākumā, ekonomikas pārstrukturēšanai no plānveida ekonomikas uz tirgus saimniekošanas principiem bija nepieciešami ilgtermiņa finansu resursi - kredīti par iespējami zemākām procentu likmēm. Šādu iespēju visām pārejas ekonomikas valstīm pavēra starptautiskās finansu institūcijas, izsniedzot kredītus ar attiecīgās valsts garantu. Ievērojamu palīdzību pārejas ekonomikas valstīm tajā laikā sniedza G-24 valstis.

G-24 valstu aizdevumi, kurus Latvijas Republika 1993. - 1994. gadā saņēmusi no Eiropas Ekonomiskās kopienas (EEK), Zviedrijas un Somijas, bija paredzēti maksājumu bilances (importa) finansēšanai un tos varēja izmantot enerģijas, izejvielu, kā arī iekārtu, tehnoloģijas iegādei pasaules tirgū. Latvija saņēmusi trīs G-24 aizdevumus - Eiropas Ekonomiskās kopienas - 40 milj. ECU, "AB Svenska Exportkredit" - 21 milj. USD un "Finnish Export Credit" - 4,2 milj. USD apmērā, kopumā 73,4 milj. USD.

G-24 kredītu sadale tika veikta, pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru Padomes 1993. gada 22. februāra sēdē akceptētajiem un 1993. gada 16. martā papildinātajiem noteikumiem "G-24 kredītu finansēšanas organizācija un nosacījumi", kā arī Ministru Kabineta 1993. gada 14. septembra "G-24 kredītu izmantošanas nosacījumi" (MK rīkojums nr. 42-r) un Ministru Kabineta 1994. gada 15. februāra noteikumiem nr. 51 "Par Latvijas Republikas valdībai piešķirto ārvalstu kredītu izmantošanu", kur tika noteikta pienākumu sadale G-24 izmantošanā Ekonomikas un Finanšu ministrijām, kā arī Latvijas Bankai un šos kredītus apkalpojošām komercbankām.

SAEIMAS KANCELEJA

16. 10. 1997

2. Komisijas ziņojumā norādīts, ka līdz šim nav novērtēta Ekonomikas ministrijas atbildības pakāpe G-24 kredītu piešķiršanā, konkrēti - ministrijas noteiktās prioritātes un kritēriji bija izšķirošās, kas noveda pie kredītu izsaimniekošanas. Atkārtoti gribam norādīt, ka prioritātes tika apstiprinātas Valdības normatīvajos dokumentos, pie tam katra konkrēta G-24 kredīta sadalē tās varēja atšķirties - piemēram, "Finnish Export Credit" sadalē tika pieņemts lēmums kredītu sadalīt proporcionāli visiem Latvijas reģioniem, prioritāti dodot Latvijas laukiem un īpaši Latgalei. Lai to varētu realizēt, Latvijas Bankai pat tika lūgts paplašināt banku sarakstu, kurām ir tiesības garantēt šo kredītu.

Komisijas ziņojumā minētajā projektu izskatīšanas kārtībā nav ievērots viens būtisks moments - ārvalstu kredītu sadales komisija, izskatīja no bankām saņemtos projektus tikai tad, ja iesniedzot šos projektus, tika saņemtas banku garantijas. Tas nozīmē, ka biznesa plānu izvērtēšana (t.i. uzņēmumu finansiālas darbības rādītāju analīze, kredīspēja, maksāspēja) bija banku uzdevums, jo kredītņēmēja maksātspējas gadījumā kredīts jāatdod bankai garantētajai.

Nākošajā etapā projektu novērtēšanai tika pieaicināti starptautisko finansu organizāciju un donoralstu pārstāvji, kā arī attiecīgo nozaru eksperti. Nozaru eksperti novērtēja iesniegtos projektus, tālākam konkursam atlasot tikai tos, kuru ražotā produkcija vai sniegtie pakalpojumi, pēc viņu vērtējuma, ir nepieciešami Latvijas ekonomikā.

Beigās projektus pēc Ekonomikas ministrijas izstrādātajiem kritērijiem izskatīja ārvalstu kredītu sadales komisijas locekļi. Ekonomikas ministrijas noteiktās prioritātes, kredītu iesniegšanas, izvērtēšanas un piešķiršanas kārtība, kā arī citi nosacījumi tika paziņoti presē katram kredītu sadales procesam atsevišķi.

3. G-24 parlamentārās izmeklēšanas komisijas ziņojumā izteikts pārmetums Latvijas Bankai, ka tā "nav veikusi līgumos paredzētās darbības, lai veiktu bankām izsniegto kredītu piedziņu, kā arī neizrāda nekādu atbalstu un ieinteresētību šī jautājuma risināšanā".

Jautājumā par kredītu piedziņu jāapskata divas atšķirīgas situācijas - kredīta un procentu piedziņa no strādājošās bankas un piedziņa attiecībā uz likvidējamu vai bankrotējošu banku. Pirmajā gadījumā Latvijas Banka darbojas saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem ar komercbankām, un līdz šim strādājošās bankas līgumā noteiktajos termiņos atmaksājušas kā kredītus, tā procentus.

Latvijas Bankai bija tiesības pieprasīt kredītu pirmstermiņa atmaksu gadījumos, kad bija šādu rīcību pamatojoši dokumenti (auditoru slēdzieni, tiesas spriedumi u.c.). Atkārtoti uzsveram, ka Latvijas Bankai nebija jāveic kredīta lietotāju uzraudzība, arī auditoru pārbažu rezultāti bija Latvijas Bankas rīcībā tikai gadījumos, kad Finanšu ministrija pieprasīja kredītu piedziņu. Kopumā pirms līgumā paredzētā termiņa Latvijas Bankā atmaksāti **35,7 milj. USD** kredītu, tajā skaitā pirmstermiņa piedziņa veikta **5,3 milj. USD** apmērā.

- pēc G-24 kredītu komisijas 1994. gada 14. jūlija sēdes lēmuma (protokols Nr. 5) - 1,68 milj. USD apmērā. Kredītu piedziņas pamatojums - negatīvs auditoru slēdziens.

980 tūkst. USD no akciju komercbankas "Olimpija" (SIA "Pikar" un z/s "Zilītes");

500 tūkst. USD no a/s "Latvijas industriālā banka" (I. Lejietes individuālais uzņēmums);

200 tūkst. USD no a/s "LTN-Skonto banka" (z/s "Mazupnieki").

- pēc Finanšu ministrijas pieprasījuma - 575 tūkst. USD apmērā. Kredītu piedziņas pamatojums - negatīvs auditoru slēdziens.

100 tūkst USD - a/s "Multibanka" (SIA "Inķi");
 75 tūkst. USD - a/s "Multibanka" (z/s "Zvejnieks");
 400 tūkst. USD - a/s "Sakaru banka" (SIA "Rigonda").

Bez tam 1995. gada 20. decembrī Finanšu ministrija lūdza Latvijas Bankai pieprasīt no akciju komercbankas "Baltijas tranzītu banka" Centrālajai savienībai "Turība" izsniegto G-24 aizdevumu 200 tūkst. USD apmērā (pamatojums - aizdevums pilnībā izmantots atbilstoši biznesa plānam un atmaksāts atpakaļ CS "Turība"), bet jau 1996. gada 8. janvārī Finanšu ministrija pārdomāja un atsauca savu prasību par kredīta piedziņu.

- Latvijas Bankas pieprasītā kredīta piedziņa kopsummā par 4,5 milj. USD, tai skaitā:

1,16 milj. USD - akciju komercbanka "Olimpija", SIA "Lears". Kredīta piedziņas pamatojums - kredīta atmaksas termiņu neievērošana.

500 tūkst. USD - a/s "Latvijas industriālā banka", a/s "Usma". Kredīta piedziņas pamatojums - 1994. gada 20. jūnijā Latvijas Saimnieciskās tiesas spriedums.

200 tūkst. USD - a/s "Latvijas industriālā banka", a/s "Krogzemji". Kredīta piedziņas pamatojums - kredīta atmaksas termiņu neievērošana.

491 tūkst. USD - akciju komercbanka "Baltijas tranzītu banka", SIA "Wolf-System". Kredīta piedziņas iemesls - kredīts netika atmaksāts līgumā noteiktajā termiņā.

137 tūkst. USD - a/s "Trasta komercbanka", SIA "Doma". Kredīta piedziņas iemesls - daļa no summas netika izsniegta SIA "Doma", kā arī pirms termiņa atmaksāta bankā.

480 tūkst. USD - akciju komercbanka "Baltijas tranzītu banka", SIA "LatStek". Kredīta piedziņas iemesls - kredīts netika atmaksāts līgumā noteiktajā termiņā. 1996. gada 12. februārī Latvijas Banka iesniedza prasību Rīgas apgabaltiesā par kredīta un kredīta procentu piedziņu.

25 tūkst. USD - a/s "Latvijas industriālā banka", SIA "Faber" un SIA "Berģu nams". Kredīta piedziņas pamatojums - kredīta pamatsummas atmaksātas a/s "Latvijas industriālā banka". Prasība par pārējo kredīta summu piedziņu iesniegta Rīgas apgabaltiesā, jo bez tiesas lēmuma Latvijas Bankai nav tiesību norakstīt nekādu summu no bankas korespondentkonta.

975 tūkst. USD - a/s "Latvijas industriālā banka", SIA "Faber" un SIA "Berģu nams", SIA "Staļģene". Kredīts piedzīts, pamatojoties uz tiesas lēmumu pilnā apmērā līdz 1997. gada 31. jūlijam.

500 tūkst. USD - akciju komercbanka "Baltijas tranzītu banka", Latvijas-Dānijas KU "Baltijas ķieģelis".

Kredīta piedziņu Latvijas Banka uzsāka pēc Valsts kontroles pieprasījuma, jo kredīts netika izmantots saskaņā ar biznesa plānu, par ko liecināja Latvijas Saimnieciskās tiesas sēdes spriedums, kā arī auditoru pārbažu rezultāti, kurus Latvijas Bankai iesniedza Valsts kontrole. Finanšu ministrija informēja Latvijas Banku, ka ir pagarinājusi G-24 kredīta atmaksas termiņu kopuzņēmumam "Baltijas ķieģelis" līdz 1999. gada. Ņemot vērā to, ka nav noteikumu, kā pagarināt termiņu banku garantētajiem ārvalstu kredītiem, Latvijas Banka līgumu ar akciju komercbanku "Baltijas tranzītu banka" nepārslēdza.

1996. gada 9. maijā "Baltijas tranzītu banka" pilnībā atmaksāja Latvijas - Dānijas kopuzņēmumam "Baltijas ķieģelis" izsniegto kredītu.

Bankas maksātnespējas vai likvidācijas gadījumā atgūto līdzekļu atmaksai paredzēta noteikta kārtība. Un līdz 1996. gada jūnijam Latvijas Republikas likumdošanā nebija noteikts, ka prasībām par valsts garantēto ārvalstu kredītu atmaksu būtu kāda priekšrocība attiecībā pret citu kreditoru pretenzijām. Latvijas Banka taču nevarēja **pretlikumīgi** izskaitīt no likvidējamās komercbankas korespondentkonta atmaksāto ārvalstu kredītu tikai tādēļ, ka konts atrodas Latvijas Bankā un Finanšu ministrijai vai pat valstij kopumā tas būtu ļoti izdevīgi.

Izmaiņas Kredītiestāžu likumā, kuras dotu iespēju atgūt ārvalstu kredītus no maksātnespējīgajām un bankrotējošām bankām tika pieņemtas tikai 1996. gada 30. maijā, bet jau 1995. gada 6. jūlijā Latvijas Banka iesniedza Finanšu ministrijai savus priekšlikumus, norādot, ka "**likumdošanas kārtībā** nepieciešams panākt, lai valsts garantētie ārvalstu aizdevumi to atgūšanas gadījumā netiktu ieskaitīti kopējā naudas summā, bet tiktu nodoti apkalpošanai Finanšu ministrijas norādītajai komercbankai". Neskatoties uz šiem priekšlikumiem, 1995. gada 2. augustā tika izdots Ministru Kabineta rīkojums Nr. 437 "Par Latvijas Republikas valdības izsniegto aizdevumu atmaksas kārtību banku maksātnespējas un bankrota gadījumos", kurš **nebija saskaņots ar spēkā esošo Latvijas Republikas likumdošanu**, tādēļ maksātnespējīgo un bankrotējošo banku administratori uz Finanšu ministrijas prasībām atmaksāt kredītus Latvijas Bankas kontā nereaģēja un kredītus neatdeva.

Arī 1995. gada 5. oktobrī pieņemtajā "Kredītiestāžu likumā" nebija iestrādāta koncepcija par valdības ārvalstu kredītu atmaksas kārtību. 1996. gada martā Latvijas Banka atkārtoti iesniedza savus priekšlikumus, resp., noformulēja "Kredītiestāžu likumā" nepieciešamās izmaiņas attiecībā uz valdības garantēto ārvalstu kredītu atmaksu. Beidzot 1996. gada 30. maijā un 17. oktobrī Saeimā tika apstiprinātas visas nepieciešamās izmaiņas, lai turpmāk ārvalstu kredītu lietotāji, kuri tos saņēmuši ar nu jau maksātnespējīgo vai bankrotējošo banku starpniecību, savas saistības kārtotu ar Finanšu ministrijas norādītu banku.

Tikai 1996. gada 27. decembrī Finanšu ministrija noslēgusi līgumu ar a/s "Baltijas tranzītu banka" par kredītu pārņemšanu no a/s "Talsu komercbanka" un a/s "Alejas komercbanka", kā arī 1996. gada 9. oktobrī a/s "Parekss-banka" pārņēmusi kredītus no AKB "Olimpija", 1997. gada 5. februārī no a/s "Latvijas depozītu banka" un 1997. gada 12. maijā no a/s "Banka Baltija" (pamatojoties uz Latvijas Bankas 1997. gada 13. janvārī iesniegto sūdzību nr.08.4 - 06.3/98 Rīgas apgabaltiesā Civillietu tiesas kolēģija 1997. gada 12. februārī uzlika par pienākumu likvidējamās a/s "Banka Baltija" likvidatoram nodot tranzītkredītu apkalpošanu bankai, kuru norādījusi Finanšu ministrija).

4. Vairākkārt ziņojumā pieminēta Latvijas Bankas valdes loma kredītu piešķiršanā.

Latvijas Bankai saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru Padomes 1993. gada 22. februāra sēdē akceptētajiem un 1993. gada 16. martā papildinātajiem noteikumiem "G-24 kredītu finansēšanas organizācija un nosacījumi" tika uzdots:

- pildīt valdības finanšu aģenta funkcijas ārvalstu kredītu apkalpošanā;
- nodrošināt komercbanku selekciju, ņemot vērā:
 - to finansiālo stāvokli un kredītspēju operācijām ar ārvalstu kredītiem,
 - nepieciešamību vienmērīgi nodrošināt ar kredītiem visu Latvijas teritoriju, it sevišķi lauku rajonos.

Valdības finanšu aģenta funkciju pildīšanai pēc starptautisko kredītu saņemšanas tika noslēgti līgumi starp Latvijas Banku un Finanšu ministriju, kuros detalizēti tika noteiktas katras institūcijas saistības un tiesības šo kredītu apkalpošanā.

Attiecīgi, pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru Padomes 1993. gada 22. februāra sēdē akceptētajiem un 1993. gada 16. martā papildinātajiem noteikumiem "G-24 kredītu finansēšanas organizācija un nosacījumi", arī 1993. gada 29. aprīlī tika noslēgts līgums starp Latvijas Banku un Finanšu ministriju par EEK aizdevuma 40 milj. ECU apkalpošanu.

Līgumā tika paredzēts, ka, saskaņā ar Ministru Padomes noteikumu 4.7. un 4.8. punktiem, Latvijas Bankai jāpiešķir kredītus komercbankām, saskaņā ar to refinansēšanas iesniegumiem un prioritārā importa sarakstiem, ja biznesa plānā paredzētajam projektam nepieciešamā summa nepārsniedz 500 tūkst. USD.

Kopsummā, pildot minētos Ministru Padomes noteikumus, kā arī 1993. gada 29. aprīlī noslēgtā līguma starp Latvijas Banku un Finanšu ministriju nosacījumus, Latvijas Bankas valde caur komercbankām uzņēmējiem izsniegusi 11.02 milj. USD.

Latvijas Bankas valde, pieņemot lēmumus par kredītu izsniegšanu, vadījās pēc šādiem kritērijiem:

1) vai banka, kura garantē kredīta atdošanu, ievēro šādus nosacījumus:

- Bankas pašu kapitāls ir lielāks par 100 milj. LVR;
- Kapitāla pietiekamības rādītājs nav mazāks kā 5,6%, bet gada laikā tam jāpieaug līdz 10%;
- Ievēroti ilgtermiņa un īstermiņa likviditātes rādītāji;
- Iespējamais svērto aktīvu pieaugums izejot no plānotā statūtu kapitāla pieauguma;
- Bankām ir plašs filiāļu tīkls.

2) vai iesniegtais biznesa plāns atbilst augstākminēto MP noteikumu "G-24 kredītu finansēšanas organizācija un nosacījumi" 1.1. punktam, t.i. kredīti paredzēti maksājumu bilances (importa) finansēšanai;

3) kredītu izskatīšana un piešķiršana notika saskaņā ar MP noteikumu "G-24 kredītu finansēšanas organizācija un nosacījumi" 6.6. punktu, kurš nosaka, ka prioritāte jādod kredītu pieprasījumiem, kuri paredz:

- kofinansēšanu, izmantojot pašu finansu līdzekļus vai banku kredītus neatkarīgi no G-24 kredītiem;
- eksporta produkcijas ražošanu vai pakalpojumu sniegšanu;
- jaunu darba vietu izveidošanu;
- jaunu privāto, mazo un vidējo uzņēmumu izveidošanu un attīstību;
- ražošanas attīstību zemnieku saimniecībās un lauksaimniecības produkcijas pārstrādi privātuzņēmumos.

Komercbanku pieprasījums pēc šiem kredītiem bija neliels, jo atbilstoši Latvijas Bankas prasībām tikai dažas bankas atbilda augstākminētajiem kritērijiem, tika noteikts neliels procents (ne vairāk kā 6% gadā), ko komercbankas varēja nopelnīt, tika pieprasītas daudzas atskaites un pārbaudes. Bez tam daudzkārt iesniegtie kredītu pieprasījumi neatbilda MP noteikumos noteiktajiem G-24 kredītu izsniegšanas nosacījumiem (no vairāk nekā 50 iesniegtajiem biznesa plāniem tikai 26 projektiem tika piešķirts kredīts).

Latvijas Bankas pienākumos neietilpa kredītu pieprasītāju finansiālās darbības rādītāju un reģistrācijas dokumentu analīze, tas bija bankas garantētājas uzdevums.

No visas ar Latvijas Bankas valdes lēmumiem izsniegtās summas **11,02 milj. USD** līdz 1997. gada 10. oktobrim kopumā ir atmaksāti **9,64 milj. USD**, t.i. - **87.5%** no visiem izsniegtajiem kredītiem, tajā skaitā:

- 1) Latvijas Bankā atmaksāti **9,62 milj. USD** (atbilstoši līgumiem, kas noslēgti starp Latvijas Banku un komercbankām, kuras garantējušas aizdevuma atmaksu);
- 2) VAS "Latvijas krājbanka" atmaksāti **25,5 tūkst. USD** (SIA "Ceplis" izsniegtais aizdevums).

Valsts akciju sabiedrībā "Latvijas krājbanka" tiek atmaksāts SIA "Ceplis" izsniegtais 500 tūkst. USD kredīts, kura atmaksu 1993. gadā bija garantējusi AKB "Olimpija". AKB "Olimpija" 1995. gada 10. martā noslēgusi cesijas līgumu ar VAS "Latvijas krājbanka", ar kuru tā nodevusi savas prasījuma tiesības attiecībā pret SIA "Ceplis" valsts akciju sabiedrībai "Latvijas krājbanka". Pēc a/s "Parekss-banka" lūguma Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra iesniegusi Rīgas apgabaltiesā prasību par cesijas līguma atzīšanu par spēkā neesošu un kredīta summas piedziņu no VAS "Latvijas krājbanka". Lietas izskatīšana 1997. gada 7. oktobrī atlikta, bet pēc a/s "Parekss-banka" juristu domām, ir iespējas atgūt visus 500 tūkst. USD.

Sniedzam detalizētu informāciju par tiem ziņojumā (7. un 11. lpp.) minētajiem kredītiem, kuri piešķirti ar Latvijas Bankas valdes lēmumiem un par kuriem vēlāk ierosinātas krimināllietas:

- 1) SIA "Krogzemji" kredīts 500 tūkst. USD apmērā piešķirts, pirms firma reģistrēta uzņēmumu reģistrā. Kā minēts iepriekš, Latvijas Bankas pienākumos neietilpa uzņēmuma reģistrācijas dokumentu analīze, tas bija bankas garantētājas uzdevums. Līgums ar a/s "Latvijas industriālā banka" par aizdevuma 500 tūkst. USD apmērā izsniegšanu SIA "Krogzemji" tika noslēgts 1993. gada 25. maijā. Aizdevums bija jāatmaksā līdz 1995. gada 25. maijam. Līdz līgumā noteiktajam termiņam banka bija atmaksājusi 400 tūkst. USD. Sakarā ar kredīta atmaksas termiņa neievērošanu Latvijas Banka veica SIA "Krogzemji" kredīta pamatsummas un soda naudas piedziņu no a/s "Latvijas industriālā banka". A/s "Latvijas industriālā banka" norēķinājusies par SIA "Krogzemji" kredītu, pilnībā atmaksājot kredītu, procentus un soda naudu 1995. gada 18. jūlijā. Latvijas Bankas rīcībā nebija dokumentu, kas pieprasītu kredīta pirmstermiņa piedziņu.
- 2) Z/s "Zīlītes" piešķirto kredītu AKB "Olimpija" uzreiz nav izsniegusi, bet izmantojusi pati. Līgums ar AKB "Olimpija" par aizdevuma 500 tūkst. USD apmērā izsniegšanu z/s "Zīlītes" tika noslēgts 1993. gada 13. maijā. AKB "Olimpija" saņemto kredītu neizsniedza zemnieku saimniecībai "Zīlītes" sakarā ar kredīta garantiju trūkumu. AKB "Olimpija" 1993. gada 28. oktobrī noslēdza sadarbības līgumu ar SIA "SOP" par kredīta izsniegšanu un izmantošanu atbilstoši zemnieku saimniecības "Zīlītes" biznesa plānam. Neskatoties uz to, ka Z/s "Zīlītes" īpašnieks A. Baumanis rakstiski pilnvaroja SIA "SOP" veikt finansiālos darījumus bankā, kā arī atsauca savas pretenzijas pret AKB "Olimpija", Latvijas Banka pieprasīja AKB "Olimpija" pirms termiņa atmaksāt z/s "Zīlītes" piešķirto kredītu (Ārvalstu kredītu sadales komisijas 1994. gada 14. jūlija sēdes lēmums, pamatojoties uz Finanšu ministrijas saņemtajiem auditorpārbažu rezultātiem). 1994. gada 14. septembrī AKB "Olimpija" nokārtoja visas saistības pret Latvijas Banku par z/s "Zīlītes" izsniegto G-24 kredītu.
- 3) Līgums ar a/s "Latvijas industriālā banka" par aizdevuma 500 tūkst. USD apmērā izsniegšanu AS "Usma" tika noslēgts 1993. gada 26. maijā. 1994. gada 20. jūnijā Latvijas saimnieciskā tiesa nosprieda, ka jāapmierina a/s "Latvijas industriālā banka" prasība par kredīta pirmstermiņa piedziņu no AS "Usma", jo kredīts netiek izlietots biznesa plānā

paredzētajiem mērķiem. Pamatojoties uz šo tiesas spriedumu, kā arī līgumu starp Latvijas Banku un a/s "Latvijas industriālā banka", Latvijas Banka pieprasīja pirmstermiņa kredīta atmaksu (Latvijas Bankas 1994. gada 12. septembra vēstule Nr.15/03-118). A/s "Latvijas industriālā banka" kredītu atmaksāja Latvijas Bankā 1994. gada 14. septembrī.

- 4) *Latvijas-Dānijas KU "Baltijas ķieģelis"* piešķirtā kredīta piedziņas gaita izskaidrota iepriekš.

Visos iepriekš minētajos gadījumos komercbankas ir pilnībā atmaksājušas valstij saņemtus kredītresursus (kuru atmaksu tās bija garantējušas). Latvijas Banka no savas puses ir ievērojusi visus LR Ministru Padomes noteikumu un līgumu nosacījumus. Daudzkārt tieši tas, ka Latvijas Banka ierosināja noteikumus pie G-24 kredītu izsniegšanas pieprasīt komercbanku garantijas, ir devis iespēju valstij atgūt izsniegtos kredītresursus. Tādēļ nav izprotams, vai Saeimas komisija uzskata par pārkāpumu to, ka banka garantētāja kredītu atmaksā no saviem līdzekļiem, jo tieši tāda arī bija banku garantiju būtība - ja kredīta lietotājs nespēj kredītu atmaksāt, to dara banka.

5. Nepiekrītam izteiktajiem pārmetumiem, ka par Valsts kontroles atklātajiem pārkāpumiem Latvijas Banka zinājusi no auditorpārbažu rezultātiem, bet nav neko darījusi, lai atgūtu nepamatoti saņemtus un nelikumīgi izmantotos kredītus nav pamatots. Gribam sniegt savu komentāru par ziņojumā minētajiem gadījumiem ar kredītu atgūšanu no Latvijas-Dānijas kopuzņēmuma "Baltijas ķieģelis" (Latvijas Bankas iebildes iepriekš) un SIA "Doma".

Pēc ārvalstu kredītu sadales komisijas lēmuma piešķirt aizdevumu konkrētajam projektam - SIA "Doma" (1993.gada 22. oktobra protokols nr. 3), pamatojoties uz 1993. gada 16. jūlijā noslēgto līgumu starp "AB Svenska Exportkredit" un Latvijas Republiku, 1993. gada 14. oktobrī noslēgto līgumu starp Latvijas Banku un Finanšu ministriju, kā arī uz Ministru kabineta 1993. gada 14. septembra rīkojumu nr. 42-r "G-24 kredītu izmantošanas nosacījumi", Latvijas Banka 1993. gada 10. novembrī noslēdza līgumu ar aizdevumu garantējošo akciju komercbanku "Rīga-bank" par aizdevuma izsniegšanu SIA "Doma".

1993. gada 17. novembrī aizdevuma summa USD 280,000.00 pārskaitīta uz akciju komercbankas "Rīga-bank" korespondējošo kontu.

Kredīta izsniegšanas kārtību, t.sk., nosacījumus par kredīta izmaksāšanu uzreiz pilnā apjomā vai pakāpeniski saskaņā ar kredīta ņēmēja pieprasījumiem vai citiem nosacījumiem, naudas ieskaitīšanas vietu, kredīta nodrošinājuma prasības un citus noteikumus, kas nav pretrunā ar likumu un citu tiesību aktu normām, varēja noteikt SIA "Doma" un akciju komercbankas "Rīga-bank" noslēgtajā kredītlīgumā. Tāpēc, izvērtējot minētā kredīta izsniegšanas un līgumsaistību izpildes likumību, ir jāņem vērā arī, vai ir ievēroti šī līguma noteikumi. Ja banka neizmaksāja kredīta ņēmējam līdzekļus saskaņā ar noslēgto līgumu, tad tam bija tiesības griezties ar prasību tiesā.

Valsts kontrole, veicot revīziju SIA "Doma", konstatēja, ka akciju komercbanka "Rīga-Bank" nav izpildījusi 1993. gada 10. novembrī starp Latvijas Banku un akciju komercbanku "Rīga-bank" noslēgtā līguma nosacījumus. Pamatojoties uz Valsts kontroles Valsts saimnieciskās darbības revīzijas departamenta kolēģijas 1996. gada 11. septembra lēmumu, Latvijas Banka aprēķināja akciju komercbankai "Rīga-bank" soda naudu par minētā līguma atsevišķu punktu neizpildi. Ņemot vērā to, ka akciju komercbanka "Trasta komercbanka" atmaksāja Latvijas Bankas aprēķināto soda naudu, Latvijas Banka atteicās no prasības izskatīšanas tiesā.

Par minēto aizdevumu akciju komercbanka "Trasta komercbanka" ir pilnībā izpildījusi savas saistības ar Latvijas Banku.

6. Komisijas secinājumi 11. lpp., ka vienam un tam pašam kredīta prasītājam kredīts piešķirts vairākas reizes ir neprecīzi, jo vairumā gadījumu veiktas vairākas naudas izmaksas vienreiz piešķirtam kredītam (SIA "Faber", SIA "Taurenes koks", v/u "Latvenergo", Iekšlietu ministrija).

Nobeigumā viens jautājums - ja gan Valsts kontrole, gan arī 6. Saeimas Parlamentārā izmeklēšanas komisija atzīst, ka 1994. gada auditoru slēdzieni nedod pareizu priekšstatu par kredītu atmaksāšanas iespējām, tad kādēļ secinājumi par G-24 kredītu sadales rezultātā valstij radītajiem zaudējumiem izdarīti, pamatojoties tikai uz šiem datiem, bet nevis reālajiem skaitļiem, kuri ir Latvijas Bankas rīcībā:

Kopsummā **Latvija saņēmusi G-24 aizdevumus 73,4 milj. USD** apmērā. Līdz 1997. gada 10. oktobrim Latvijas Bankā no sākotnēji izsniegtajiem kredītiem **atmaksāti 46.3 milj. USD jeb 63,1%**. Šeit īpaši gribētos atgādināt visus izmeklēšanas komisiju un Valsts kontroles ziņojumus par to, ka tiks atmaksāti ne vairāk kā 8% no visiem kredītiem,

Līgumos noteiktajos termiņos **nav atmaksāti 14,9 milj. USD jeb 20,3%**, šo kredītu atmaksu garantējušas tagad par likvidējamām atzītās bankas. Saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 134. pantu šo kredītu atgūšanu 1997. gada sākumā Finansu ministrija nodevusi a/s "Parekss-banka" un a/s "Baltijas tranzītu banka",

Skaitļi, kas raksturo G-24 kredītu izmantošanu uz 1997. gada 10. oktobri, ir šādi:

Izsniegti kredīti - 51,8 milj. USD (ši summa ietver gan 1993. gadā izsniegtos kredītus, kuru atmaksai vēl termiņš nav pienācis, gan arī tos, kas izsniegti atkārtoti no tiem 46.3 milj. USD, kas atmaksāti Latvijas Bankā no sākotnēji izsniegtajiem), no tiem:

- 35,5 milj. USD piešķirti investīcijām vai citiem valsts budžetā paredzētiem mērķiem pamatojoties uz Ministru kabineta lēmumiem. Līdz ar to nav nekādu šaubu, ka šī summa tiks atmaksāta, jo maksājumi ārvalstu saistību izpildei tiek paredzēti valsts budžeta izdevumos;
- 1,16 milj. USD izsniegti ar banku garantijām (atmaksas termiņš - 1999. gads);
- 15,1 milj. USD izsniegti maksātnespējīgām un likvidējamām bankām, kredītu piedziņu veic a/s "Parekss-banka" un a/s "Baltijas tranzītu banka". Atbilstoši prognozēm ne mazāk kā 20% no šīs summas būs iespējams atgūt.

Kontu atlikumi Latvijas Bankā - 21,6 milj. USD (šo summu veido atmaksātie kredīti, kuri nav izsniegti atkārtoti). Par kontu atlikumiem tiek maksāti procenti, kas nebūt nav "simboliski" (kā teikts Saeimas komisijas ziņojuma 13. lpp.), bet iespējami augstākā likme, ko par norēķinu kontu maksā ārzemju bankas.

Šie skaitļi uzskatāmi parāda, ka no visiem G-24 kredītiem maksimālā summa, kuras atgūšana var radīt problēmas, ir ne vairāk kā 12 milj. USD jeb 16%. Ja a/s "Parekss-banka" un a/s "Baltijas tranzītu banka" izdosies atgūt arī lielāku daļu un atmaksu nebūs jāveic valsts budžetam, nav izprotami presē izskanējušie komisijas secinājumi, ka G-24 kredītu izsaimniekošanas rezultātā pazaudēti 52 milj. USD?

Ņemot vērā šajā vēstulē izteiktos iebildumus un priekšlikumus, lūdzam pārskatīt Latvijas Republikas 6. Saeimas izveidotās Parlamentārās izmeklēšanas komisijas, lai noskaidrotu G-24

kredītu piešķiršanas pareizību, to atmaksāšanas iespējas un personiskās atbildības noteikšanas iespējas šo kredītu izsaimniekotājiem ziņojumu.

E. Repše
Latvijas Bankas
prezidents

U. Ruka
Latvijas Bankas
Valūtas operāciju pārvaldes
vadītāja vietniece